

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJELERİ KOORDİNATÖRLÜĞÜ

BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJESİ SONUÇ RAPORU TAM METNİ

2020-22 C Tipi

Zihin Farklı Bireyler İçin Bağımsız Yaşam Merkezi Tasarım Yaklaşımları ve
Tasarım Rehberi Önerisi

Proje Yürütücüsü
Doç. Dr. Saadet AYTIS
İç Mimarlık

Proje Ekibi
Arş. Gör. Nuriye Nida ÇELEBİ ŞEKER
İç Mimarlık

MSGSÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir.
(Proje No: 2020-22, 2020)

Proje Sonuç Raporu Tam Metni

Proje amacı, kapsamı, yöntemi, faaliyetleri, bulguları, çıktıları, kaynakçası yer almalıdır. (Metin 12 punto, Times New Roman yazı tipi, 1.5 satır aralığı ile yazılmalıdır.

Tam Metin:

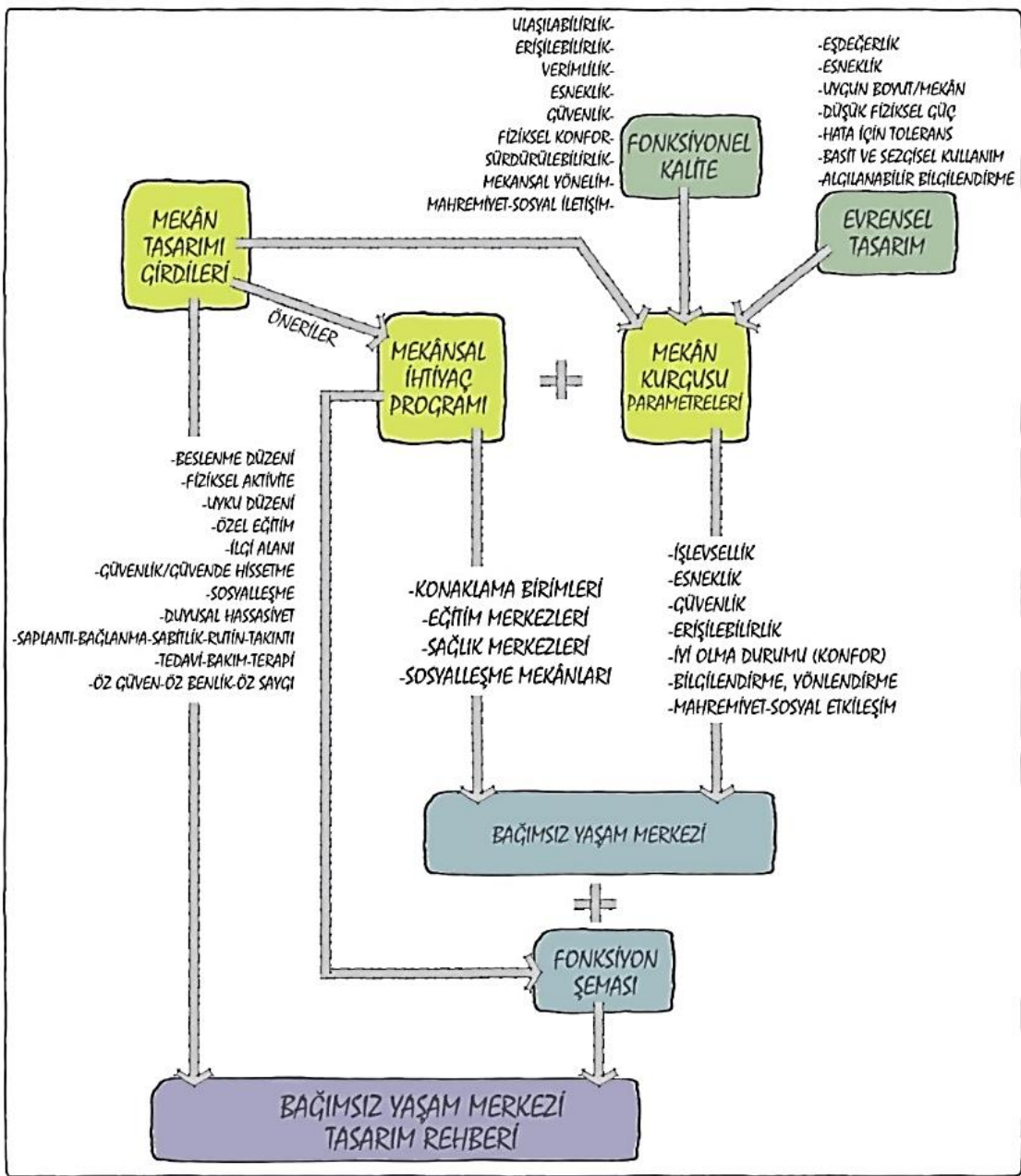
Zihinsel engellilik, fiziksel engellilik, özel gereksinimler, özel eğitim, genel tasarım prensipleri, evrensel tasarım hakkında var olan yasa, yönetmelik, kılavuz ve standartlar incelenmiş, bu kaynaklardan beslenilmiş, bunlara ek olarak irdelenen makale, tez ve kurum/kuruluşların yayınları desteği ile özellikle zihin farklı bireylerin bağımsız yaşama adım atacakları bir yaşam merkezi için tasarım rehberi oluşturulması hedeflenmiştir. Bahsi geçen bir merkez tasarlanmak istense; “Mekânlar tasarlanırken nelere dikkat edilmeli?”, “Nasıl bir mekânsal ihtiyaç programı ve kurgu oluşturulmalıdır?”, “Zihin farklı bireylerin bağımsız yaşama katılımları için ne tür mekânlar olmalıdır?”, “Bağımsız yaşam için bireylere ve yakınlarına nasıl destek verilmelidir?” ve “Toplum nasıl bilinçlendirilmelidir?” gibi soruların cevapları aranmıştır. Sonuç olarak da tasarım sürecinde mevzuata, tasarımcılara, özel gereksinimli bireylere ve yakınlarına ışık tutabilecek bir tasarım rehberi oluşturulması amaçlanmıştır.

Aynı isimli doktora tezi çalışmasını destekler nitelikte olan bu C tipi bir proje kapsamında, öncelikle engellilik ve zihinsel engellilik kavramı sorgulanmış, bunun bir engellilik hali olmadığı aslında farklılık olduğuna vurgu yapılmıştır. Covid-19 salgını sonucu 2020-2021 yıllarında seyahat yasağı sebebiyle herhangi bir örnek merkez gezilememiş, ancak literatür kapsamında araştırmalar yapılarak ve İZEV kuruluşundan destek alınarak bahsi geçen yaşam merkezinin tasarlanarak zihin farklı bireyler için hazırlanması sürecinde bu bireylerin ne gibi ihtiyaç/alışkanlık/özellik/sorunları olduğu ortaya konmuş (**Tablo 1**), bunlara destek ve cevap verecek nitelikte ne gibi mekânlara ihtiyaç duyulduğu (**Tablo 2**) belirlenmiştir. Literatürdeki kaynaklardan ve günlük yaşamdan beslenerek engelliliğin bir farklılık olduğu gerçeğine ulaşılmıştır. Bu çalışma kapsamında “engellilik” kelimesi yerine özgün kısımlarda “farklılık” ifadesi tercih edilmiş, farklılık türlerinden zihin farklılığı ele alınmış, zihin farklı bireylerin özellikleri/ihtiyaçları/sorunları literatür aracılığıyla belirlenmiş, görselleştirilerek çizelge şeklinde (**Tablo 1**) sunulmuştur.

Tablo 1. Zihin Farklı Bireyler İçin Çözüm Önerileri

ÖZELLİKLER/SORUNLAR	İHTİYAÇLAR	ÖNERİLER
Tek taraflı beslenme, doyma hissinin olmaması, gıda olmayan maddeleri yeme, sürekli aynı yemeği yeme, fazla şekerli besinlere yönelme vb. yeme bozukluklarına ve kilo almaya meyilli olma.	Sağlıklı yaşam Ofise kontrolü Kilo kontrolü Uyku düzeni Takıntı kontrolü	Uygun beslenme programı ile sağlıklı beslenmeleri sağlanmalıdır, mutfak aktiviteleri, atölyeleri, beslenme çalışmaları ile beslenme bilinci, doğru beslenme farkındalığı oluşturulabilir.
Tek taraflı beslenme, doyma hissinin olmaması, gıda olmayan maddeleri yeme, sürekli aynı yemeği yeme, fazla şekerli besinlere yönelme vb. yeme bozukluklarına ve kilo almaya meyilli olma, fiziksel aktivitenin az olması.	Sağlıklı yaşam Ofise kontrolü Kilo kontrolü Uyku düzeni Takıntı kontrolü Enerjiyi doğru kullanma İlgi alanı oluşturma Başarma duygusu tatmini Öz güven, öz benlik, öz saygı gelişimi	Spor alanlarında faaliyet göstermeleri sağlanmalı, açık ve kapalı mekânlarda fiziksel aktiviteyi destekleyen mini detaylar düşünülmelidir.
Uyku bozukluklarına sahip olma	Sağlıklı yaşam Ofise kontrolü	Uykuya geçiş ve devamı için rutin oluşturulabilir, uyku düzeni için yardımcı öğeler edindirilebilir, uyku mekânları bu kaygıyla tasarlanmalıdır.
Bilişsel, zihinsel ve dil gelişimlerinin olağandan ve birbirinden farklı olması.	Başarma duygusu tatmini Öz güven, öz benlik, öz saygı gelişimi Bağımsız yaşam Kişiyi özel eğitim Basit dil ve net, olumlu ifade kullanımı Görsel ve grafiksel anlatım	Farklılıkları, ilgi alanları göz önünde bulundurularak kişiye uygun eğitim, kavramların somutlaştırılması öğretilen bilgi ve becerilerin küçük adımlara ayrılarak aktarılması, dilde uyarın çeşitliliğinin sağlanması, basit, net ve olumlu ifadelerle, görsel, grafiksel anlatımlar başarı oranını yükseltmektedir. Dil ve konuşma terapileri ile de desteklenebilir. Sadece bireye değil ona bakım verenleri de bilinçlendirmek gerekir.
Çok farklı ilgi alanlarıyla ve hobilerle, ayrıntılarla ve detaylarla ilgilenme.	Çaba göstermeyi öğrenme Başarma duygusu tatmini Öz güven, öz benlik, öz saygı gelişimi	İlgilendikleri bir konu, alan varsa buna yönlendirilebilir, yoksa da engel derecesine göre ilgilenilen bir alan, konu oluşturulabilir, konferanslar, çalışmalar, atölye etkinlikleriyle de bu kazanım desteklenebilir.

Belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda, çalışma kapsamında tasarlanması planlanan bağımsız yaşam merkezi örnekleri incelenmiş, zihin farklı bireylerin özellikleri/ihtiyaçları/sorunları da temel alınarak mekânsal önerilerde bulunulmuştur. Böylece bir yandan **mekânsal ihtiyaç programı** (ihtiyaçların mekânsal karşılıkları) hazırlanırken, bir yandan da mekân tasarımı için gerekli olan temel tasarım prensipleri ve evrensel tasarım ilkelerinden yola çıkılarak **mekân kurgusu parametreleri** yeniden belirlenmiştir. Mekânsal ihtiyaç programı bir çizelge halinde (**Tablo 2**), mekân kurgusu parametreleri oluşum süreci de görsellerle (**Şekil 2**) ifade edilmiştir. Mekânsal ihtiyaç programı kapsamında ortaya çıkan mekânlarda renk, malzeme, aydınlatma, donatı gibi öğelerin ne şekilde kullanılacağı ve bireylerin farklılığından kaynaklanan özellikler sebebiyle nelere dikkat edilmesi gerektiği, belirlenen mekân kurgusu parametreleri ve alt göstergeleri (**Tablo 3**) bazında adım adım anlatılmış, görsellerle desteklenmiştir. Böylece bağımsız bir yaşam sürebilecekleri ve günlük hayatın bir parçası olabilecekleri **Bağımsız Yaşam Merkezi tasarım rehberi** oluşturulmuş, böyle bir merkez tasarlamak isteyen tasarımcıya; zihin farklı bireyler hakkında, onlar için bağımsız yaşamın mekânsal anlamda nasıl sağlanabileceği konusunda bilgi edinmek isteyen herkese ve benzeri konularda destek almak için başvuru mevzuata bir öneri olarak sunulmuştur. Anlatılanları desteklemek ve ifadeyi kolaylaştırmak adına çalışmanın izlencesi oluşturulmuş ve **Şekil 1**'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Çalışmanın oluşum süreci izlencesi

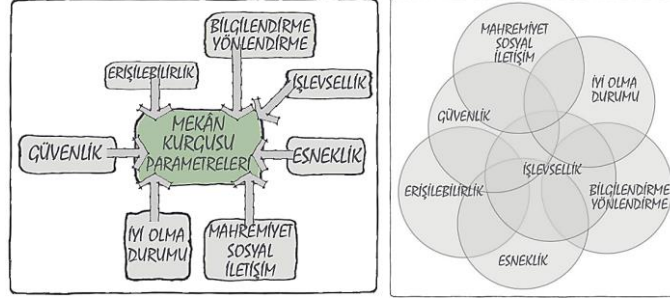
Tablo 2. İhtiyaçların Mekânsal Karşılıkları

ÖZELLİKLER/SORUNLAR	İHTİYAÇLAR	ÖNERİLER	İHTİYAÇLARIN MEKÂNSAL KARŞILIKLARI
Tek taraflı beslenme, doyma hissini olmaması, gıda olmayan maddeleri yeme, sürekli aynı yemeği yeme, fazla şekerli besinlere yönelme vb. yeme bozukluklarına ve kilo almaya meyilli olma.	Sağlıklı yaşam Öfke kontrolü Kilo kontrolü Uyku düzeni Takıntı kontrolü	Uygun beslenme programı ile sağlıklı beslenmeleri sağlanmalıdır. mutfak aktiviteleri, atölyeleri, beslenme çalışmaları ile beslenme bilinci, doğru beslenme farkındalığı oluşturulabilir.	Beslenme Merkezi
Tek taraflı beslenme, doyma hissini olmaması, gıda olmayan maddeleri yeme, sürekli aynı yemeği yeme, fazla şekerli besinlere yönelme vb. yeme bozukluklarına ve kilo almaya meyilli olma, fiziksel aktivitenin az olması.	Sağlıklı yaşam Öfke kontrolü Kilo kontrolü Uyku düzeni Takıntı kontrolü Enerjiyi doğru kullanma İlgi alanı oluşturma Başarma duygusu tatmini Öz güven, öz benlik, öz saygı gelişimi	Spor alanlarında faaliyet göstermeleri sağlanmalı, açık ve kapalı mekânlarda fiziksel aktiviteyi destekleyen mini detaylar düşünülmelidir.	Spor Merkezi
Uyku bozukluklarına sahip olma	Sağlıklı yaşam Öfke kontrolü	Uykuya geçiş ve devamı için rutin oluşturulabilir, uyku düzeni için yardımcı öğeler edindirilebilir, uyku mekânları bu kaygıyla tasarlanmalıdır.	Farkındalık & Terapi Merkezi
Bilişsel, zihinsel ve dil gelişiminin olağandan ve birbirinden farklı olması.	Başarma duygusu tatmini Öz güven, öz benlik, öz saygı gelişimi Bağımsız yaşam Kişiyi özel eğitim Basit dil ve net, olumlu ifade kullanımı Görsel ve grafiksel anlatım	Farklılıkları, ilgi alanları göz önünde bulundurularak kişiye uygun eğitim, kavramların somutlaştırılması öğretilecek bilgi ve becerilerin küçük adımlara ayrılarak aktarılması, dilde uyaran çeşitliliğinin sağlanması, basit, net ve olumlu ifadelerle, görsel, grafiksel anlatımlar başarı oranını yükseltmektedir. Dil ve konuşma terapileri ile de desteklenebilir. Sadece bireye değil ona bakım verenleri de bilinçlendirmek gerekir.	Okul Özel Eğitim Merkezi Farkındalık & Terapi Merkezi

ÖZELLİKLER/SORUNLAR	İHTİYAÇLAR	ÖNERİLER	İHTİYAÇLARIN MEKÂNSAL KARŞILIKLARI
Çok farklı ilgi alanlarıyla ve hobileri, ayrıntılarla ve detaylarla ilgilenme.	Çaba göstermeyi öğrenme Başarma duygusu tatmini Öz güven, öz benlik, öz saygı gelişimi	İlgilendikleri bir konu, alan varsa buna yönlendirilebilir, yoksa da engel derecesine göre ilgilenilen bir alan, konu oluşturulabilir, konferanslar, çalışmalar, atölye etkinlikleriyle de bu kazanım desteklenebilir.	Üretim & Kurs Merkezi Hobi & Etkinlik Alanları Müzik, Dans, Drama Atölyeleri & Gösteri Salonları Resim, Sanat, Heykel Atölyeleri & Sergi Salonları Spor Merkezi
Öfke patlaması, rutinin bozulmasıyla panik hali vb. oluşabilecek tehlike durumları ve kendileriyle baş başa kalma ihtiyaçları olması, teması sevmemeleri.	Güvenli yaşama Güvende hissetme Mahremiyet, bireysel/kişisel alan	Genel tasarımda, kampüste, mekânlarda, ürünlerde güvenlik göz önünde bulundurulmalı, kendilerini rahat hissedebilecekleri mahremiyeti sağlayan kişisel/bireysel mekânlar sunulmalı, onlara iyi gelen farklı davranış ve alışkanlıklarına saygı duyulmalı.	Konaklama Birimleri -Ev (Süreklili konaklama ünitesi) -Konukevi (Geçici konaklama) -Bireysel Mekânlar
Sosyalleşme konusunda hem başarısız hem de isteksiz olma.	Başarma ve işe yarama duygusu tatmini Öz güven, öz benlik, öz saygı gelişimi Günlük işler Toplumda kabul görme Paylaşma Bir bitünün parçası olma Sorumluluk alma Bağımsız yaşam Sosyalleşme için teşvik edilme	Sosyal etkinliklere katılma, sosyalleşme konusunda aşırıya kaçmadan cesaretlendirecek zorlamalar yapılmalı, atölye çalışmaları, kulüpler, oyun, spor, müzik, dans vb. etkinlikler düzenlenmeli, kafe, mağaza vb. ile toplumda yer almasının sağlanması, sosyal mekânlar ve toplanma alanları oluşturulmalı.	Üretim & Kurs Merkezi Hobi & Etkinlik Alanları Müzik, Dans, Drama Atölyeleri & Gösteri Salonları Resim, Sanat, Heykel Atölyeleri & Sergi Salonları Spor Merkezi Sosyal Mekânlar (kafe, mağaza vb.) Konferans Salonu

ÖZELLİKLER/SORUNLAR	İHTİYAÇLAR	ÖNERİLER	İHTİYAÇLARIN MEKÂNSAL KARŞILIKLARI
Duyusal hassasiyetlerinin olması, tepkilerin farklı ve uygunsuz olması.	Duyusal hassasiyetlerinin farkında olunması	Tasarımlarda duyuşal detaylara önem verilmeli, mekânlarda fiziksel iyi olma durumu, fiziksel konfor şartları (Akustik, aydınlatma, iç hava kalitesi, iklimlendirme, sıcaklık, nem kontrolü renk, doku, malzeme vb.) sağlanmalıdır. Gürültü kontrolünün sağlanması, ani ve yüksek düzeyde aydınlatmalardan kaçınma, koku, nem ve ortam sıcaklığı, renk-doku-malzemelerin seçiminde duyuşal hassasiyetin göz önünde bulundurulması gibi tedbirler alınabilir.	Konaklama Birimleri -Ev (Süreklili konaklama ünitesi) -Konukevi (Geçici konaklama) -Bireysel Mekânlar
Rutine bağlı kalma isteği, nesnelere bağımlı olunması, değişimlere direnç gösterme, kısıtlı ilgi alanlarının olması.	Alışkanlıklarının bozulmaması, kendisine ve etrafına zarar vermeyecek olan davranışlara fırsat verilmesi, onlara alan açılması.	Görsellerle desteklenmiş etkinlik tablosu ile günlük aktivitelerin aktarılması, görsellerle desteklenmiş zaman çizelgesi ile düzenin sağlanması, yararlı rutinlerin oluşturulması.	Konaklama Birimleri -Ev (Süreklili konaklama ünitesi) -Konukevi (Geçici konaklama) -Bireysel Mekânlar
Eşlik edebilecek hastalıkların, anlık sağlık problemlerinin, öfke nöbetlerinin olması.	Uygun ve düzenli tedavi, bakım ve terapi	Revir, Özel Eğitim Merkezi, rehabilitasyon ve terapi desteğiyle ile rahatsızlıklar giderilebilir.	Revir Özel Eğitim Merkezi Farkındalık & Terapi Merkezi
Öz güven, öz benlik, öz saygı gelişiminin zayıf olması	Toplumda kabul edilme Bağımsız yaşam Başarma duygusu tatmini Bir ekibin parçası olma Seçim yapma	Bölünmüş faaliyet süreci uygulanmalı, günlük işlerde görev ve sorumluluklar verilmeli, seçim yapma şansı tanınmalı.	Spor Merkezi Müzik, Dans, Drama Atölyeleri & Gösteri Salonları Resim, Sanat, Heykel Atölyeleri & Sergi Salonları Sosyal Mekânlar (kafe, mağaza vb.)

Bu mekânlar, birtakım temel tasarım parametreleri ve evrensel tasarım parametreleri göz önünde bulundurularak, bireylerin alışkanlıklarına zarar vermeden, yeniden oluşturulan, çalışmanın özgün parametreleri ışığında (**Şekil 2**) değerlendirilmiş ve bu bağlamda bir tasarım rehberi oluşturulmak hedeflenmiştir.

Şekil 2. Mekân Kurgusu Parametreleri / Parametrelerin birbirleriyle ilişkisi

Sıralanan mekân kurgusu parametreleri, kendi genel tanımlarına ek olarak, çalışma kapsamındaki Bağımsız Yaşam Merkezi tasarım rehberine katkısı olacak şekilde anlatılmış, açıklanmış ve örneklendirilmiş, tasarım rehberi önerisinde kullanılacak, yol gösterecek birer öge haline getirilmiştir. Ayrıca bu parametrelerin alt göstergelerine her birim/mekân bazında ayrı ayrı yer verildiğinden ifade kolaylığı sağlaması için göstergelerin her birine ilişkili birer isim verilmiştir (**Tablo 3**).

Tablo 3. Mekân Kurgusu Parametreleri ve Göstergeleri

Parametreler	Göstergeleri
İşlevsellik	Yatay kullanım
	Düşey kullanım
	Yakınlık
	Yalınlık
	Kolaylık
Esneklik	Uyarlanabilirlik
	Rutine saygı
Güvenlik	Güvenlik
	Biçim-form-doku-renk
	Düşey kullanım
	Güvende hissettirme/mahremiyet
Erişilebilirlik	Hemzemin
	Algılanabilirlik
	Ulaşılabilirlik
İyi olma durumu	Aydınlatma
	Akustik
	İç hava kalitesi
	Psikolojik iyi olma durumu
Bilgilendirme-Yönlendirme	Grafiksel anlatım
	Anlaşılabilirlik
	Kimlik
	Duyusal
Mahremiyet-Sosyal Etkileşim	Renk-malzeme
	Sosyalleşme
	Bireysellik

Tablo 2’ye bakıldığında bu yaşam merkezinin mekânsal ihtiyaçları konaklama birimleri, eğitim birimleri, sağlık birimleri ve bir takım sosyalleşme mekânları olmak üzere dört ana başlıkta sınıflandırılmış, alt üniteleri de ihtiyaçlara göre oluşturulmuş¹, aşağıda sıralanmış ve Şekil 3’te fonksiyonlarına göre renklerle² ifade edilerek gösterilmiştir.

1.Konaklama Birimleri

- ▶ *Ev (Sürekli konaklama ünitesi)*
- ▶ *Konukevi (Geçici konaklama ünitesi)*

2.Eğitim Birimleri

- ▶ *Okul*
- ▶ *Müzik, Dans, Drama Atölyeleri & Gösteri Salonları*
- ▶ *Resim, Sanat, Heykel Atölyeleri & Sergi Salonları*
- ▶ *Hobi & Etkinlik Alanları*
- ▶ *Üretim & Kurs Merkezi*
- ▶ *Özel Eğitim Merkezi*

3.Sağlık Birimleri

- ▶ *Spor Merkezi*
- ▶ *Beslenme Merkezi*
- ▶ *Farkındalık & Terapi Merkezi*
- ▶ *Revir*

4.Sosyalleşme Mekânları

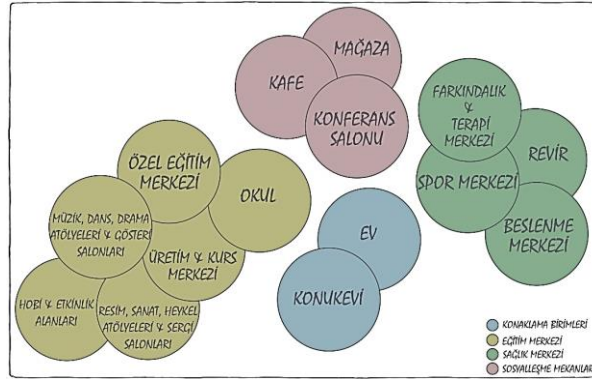
- ▶ *Kafe*
- ▶ *Mağaza*
- ▶ *Konferans salonu*

Bağımsız Yaşam Merkezi, yakını olmayan bireylerin konaklayabildiği veya ihtiyaç halinde geçici konaklama imkânı sunan, eğitimlerinden, aktivitelerinden, kurslarından, etkinliklerinden ve sağlık hizmetlerinden sadece konaklayanların değil dileyen herkesin faydalanabileceği bir merkez olarak düşünülmektedir. Merkez kapsamında, bireylerin kimseye muhtaç olmadan, bağımsız olarak yaşamayı öğrenmelerini ve günlük yaşamın akışında yer almalarını sağlamanın yanında, aynı zamanda bireylerin ailelerini ve toplumu bilinçlendirmeyi de amaçlamaktadır. Zihin farklı bireyler için düşünülen özel eğitim programı ile temel eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, birtakım kurs, atölye etkinlikleri ile de bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi

¹ Çalışma kapsamında ana mekânlara ‘*birim*’, birimin alt mekânlarına ise ‘*ünite*’ adı verilmiştir.

² Başlıklar ve renkler ihtiyaçlara göre gruplandırılmış olup, fonksiyonel ilişkileri (fonksiyon şemasını) içermemektedir (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

düşünülmüştür. Ayrıca müzik, dans, resim, heykel gibi sanatsal alanlarda da faaliyet göstermeleri ve hobiler edinip bunları sunmaları için de gerekli mekânlar sağlanmıştır. Bazı sorunlu durumlarını gidermek için terapiler yapılması, bazı konularda farkındalık oluşturmak adına seminerler düzenlenmesi ve bu seminerlerin hem kendilerine hem ailelerine hem de toplumun her kesimine hizmet etmesi planlanmıştır. Ayrıca enerjilerini doğru yönlendirmek adına fiziksel aktivitelerin ve hobi edindirmenin önemine vurgu yapılmış, bu amaçla spor merkezi ve hobi merkezi binaları oluşturulmuş, ek olarak, merkezin bazı alanlarında açık mekânlar da yaratılarak rahatlama, sosyalleşme ve fiziksel aktiviteye destek olunması planlanmıştır. Merkez dahilinde bulundurulması düşünülen Kafe ve Mağaza alanlarında zihin farklı bireylerin bizzat görev almalarının sağlanması hedeflenmiş, böylece günlük hayatın bir parçası olarak yaşama atılmaları ve dışarıdan gelen kullanıcılara hizmet vererek sosyalleşmeleri sağlanmıştır. Uzman kişiler tarafından düzenleneceği düşünülen bilgilendirme ve bilinçlendirme eğitimleri, konferanslar, seminerler, söyleşiler gibi aktivitelerin gerçekleştirilmesi, zihin farklı bireylerin düzenlemiş olduğu oyunların, gösterilerin sergilenmesi gibi organizasyonların gerçekleşeceği bir konferans salonu da düşünülmüştür.

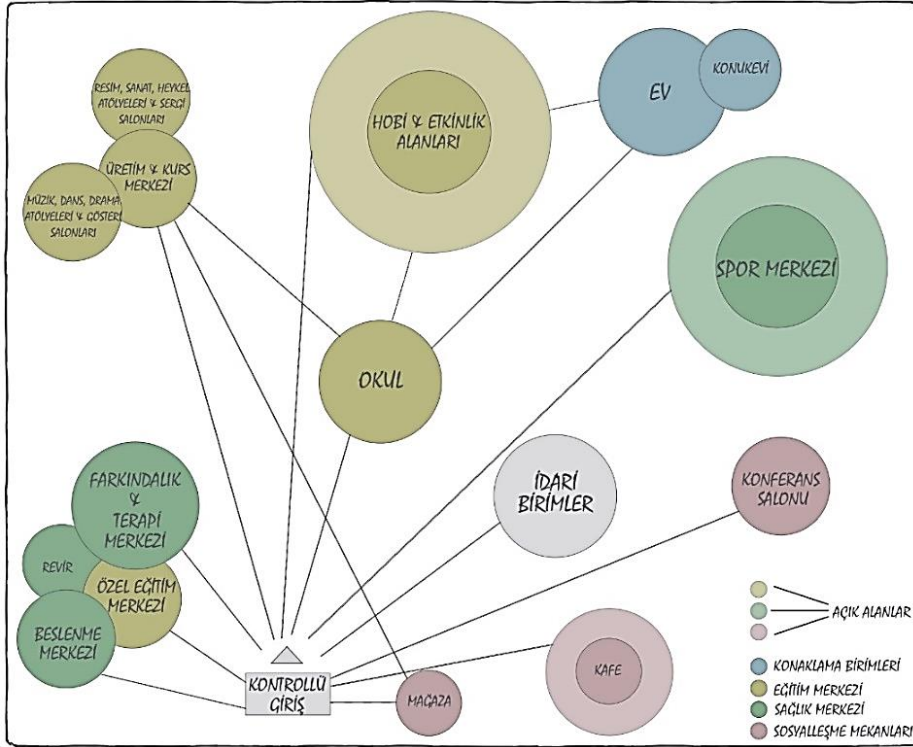

Şekil 3. Mekânsal ihtiyaç programının şematik gösterimi

Birimlerin alt ünitelerinin kendi içlerindeki yerleşim ve mekânların ilişkisi kadar bu birimlerin birbirleriyle ilişkileri de önem taşımaktadır. Öncelikle kampüsün ana girişinin kontrollü olması, araç ve yaya girişi için güvenlik noktası oluşturulması gerekmektedir. **Eğitim Birimleri** alt ünitelerinden; Okul, Hobi & Etkinlik Alanları, Üretim & Kurs Merkezi, Özel Eğitim Merkezi, **Sağlık Birimleri** alt ünitelerinden; Spor Merkezi, Farkındalık & Terapi Merkezi, Beslenme Merkezi ve **Sosyalleşme Mekânları** olan Kafe, Mağaza ve Konferans Salonu ve İdari Birimler alanlarının merkezin kampüs girişiyle doğrudan ilişkili ve ulaşımının kolay olması düşünülmektedir. **Konaklama Birimleri** ise hem daha korunaklı olması açısından hem de ana girişle çok alakalı olması gerekmediğinden kampüsün daha görünmeyen alanlarında yer alabilir. Okul ünitesiyle özellikle ilişkili olması planlanan Müzik, Dans, Drama Atölyeleri & Gösteri Salonları, Resim, Sanat, Heykel Atölyeleri & Sergi Salonlarının kampüs girişiyle

ilişkilendirilmesi zorunlu olmamakla beraber, Üretim & Kurs Merkezinin hem bu atölyelerle hem Mağaza hem de Okul ile bağlantılı olması sağlanacaktır. Ayrıca Hobi & Etkinlik Alanları birçok ünite ve ana giriş tarafından ulaşılabilir olacaktır. Özel Eğitim Merkezi, Farkındalık Merkezi & Terapi Merkezi ve Beslenme Merkezi ana girişle ve birbirleriyle yakın konumlandırılabilir. Bahsi geçen mekân ilişkileri Şekil 4 aracılığı ile fonksiyon şemasında grafiksel olarak ifade edilmiştir. Ayrıca bu mekânların içerikleri, fonksiyonları, ilişkileri ve ayrıntıları ilerleyen bölümlerde her bir birim ele alınırken daha detaylı anlatılmıştır.

Şekil 4. Fonksiyon şeması

Bu merkezin, bir sivil toplum kuruluşu tarafından kurgulanması mümkün olabileceği gibi, uygun durumlarda belediyeler de böyle bir merkezi var edebilecek veya devlet tarafından da tesis edilebilecektir. Merkez; konaklama, eğitim, sağlık gibi temel ihtiyaçlara cevap verirken, bireyleri hayata, bağımsız yaşama hazırlamak amacını gütmektedir.

Bağımsız yaşam merkezi tasarımlarında her projenin kendi özel koşulları bulunacağı gerçeği dikkate alınarak, önerilen rehberden yararlanma eylemleri farklılık gösterecek; ihtiyaç programları çerçevesinde esnetilerek kullanılabilir. Temel fonksiyonel prensipler ve önerilen tasarım prensipleri, gerektiği noktalarda ve gerek görüldüğü kadarıyla kullanılabilir; çalışma içeriğinde önerilen senaryonun hacimsel boyutları değişebilir; ağırlıkları ihtiyaca yönelik kurgulanabilir. Zihin farklı bireylerin ebeveynleri hayattayken kullanacakları,

alışkanlıklarına katacakları bağımsız yaşam merkezi fikri; özel gereksinimli bu bireyler için eğitim, sosyalleşme, hayata katılma, insan ilişkileri, kendini geliştirme, öz savunuculuk, istihdam, eğlence gibi pek çok alanda yaşam hakkına saygılı bir ortam yaratmak ve ebeveynlerini kaybettiklerinde de bu eylemleri gerçekleştirirken, alıştıkları ve mutlu oldukları ortamlarda hayatlarını sürdürebilmeleri anlamı taşımaktadır.

Engellilik, toplumun/çevrenin/mekânın ortaya çıkardığı sanal bir yanılgı hali, kişiye engeller koyduğu bir durum olarak tanımlanabilir. Bu yanılgı halinin/durumun ortaya çıkmaması/engellenmesi için başta toplumda yaşayan insanların bilinçlendirilmesi ve sonrasında çevre/şehir/yapı/bina/mekân/ürün tasarımlarının **“herkes için tasarım”** anlayışıyla oluşturulması önem taşımaktadır.

Toplum tarafından **“engelli”** olarak tanımlananların dışındaki insanların **“normal”** kelimesi ile anılması, çoğunluğun **“normal”** sayılması, geriye kalanların **“farklı, değişik, engelli, özürlü”** kelimeleri ile ifade edilmesi yine toplum algısıyla ilgilidir. Dünya, ülkeler, toplumlar, kültürler, aileler, kişiler bazında bakıldığında aslında herkesin birbirinden **“farklı”** olduğu, kimsenin kimseye benzemediği açıkça ortadadır, önemli olan farklılıklara rağmen herkesin yaşamını bağımsız bir şekilde sürdürüp sürdüremediğidir.

Çalışma kapsamında, kullanıcısı zihin farklı bireylerin olduğu **“Bağımsız Yaşam Merkezi Tasarım Rehberi”** oluşturulması hedeflenmiş, her mekân tasarımında olduğu gibi kullanıcıları hakkında çok iyi bilgi edinilmesi gerektiği göz önünde bulundurulmuştur. Bu sebeple de zihin farklı bireylerin gelişimsel ve davranış özellikleri konusunda araştırmalar yapılmış, mekân tasarımı ve mekân fonksiyonlarını belirleyecek bazı ihtiyaçlar ortaya konulmuştur. Temel tasarım prensiplerine ek olarak **“herkes için tasarım”** mantığıyla oluşturulmuş olan evrensel tasarım ilkeleri baz alınarak, çalışma kapsamında ortaya çıkarılmış **mekân kurgusu parametreleri** ışığında bu ihtiyaçlar değerlendirilmiş ve bazı mekânlar/birimler ortaya çıkarılmıştır. BYM'nin birimleri oluşturulurken, bireylerin bağımsız günlük yaşama hazırlanması; aynı zamanda onların farklılıklarına, alışkanlıklarına saygı duyularak, kişisel alanları korunarak konaklama, eğitim, sağlık gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmiştir. Bu birimlerin her birinde mekân kurgusu parametrelerinin nasıl karşılık bulacağı, alt göstergeleriyle ele alınmış, dolayısıyla rehber önerisi oluşturulmuş ve çizelgeler halinde sunulmuştur.

Konaklama Birimleri, Eğitim Birimleri, Sağlık Birimleri ve Sosyalleşme Mekânları olmak üzere dört ana birimden oluşan BYM'nin tasarım rehberi; *işlevsellik, esneklik, güvenlik, erişilebilirlik, iyi olma durumu, bilgilendirme-yönlendirme, mahremiyet-sosyal etkileşim* olmak üzere yedi

parametre esas alınarak oluşturulmuştur. Dört ana birim bazında alt göstergeleriyle ele alınan yedi parametre **Tablo 4-Tablo 31** olarak gösterilmiştir.

Konaklama Birimlerinde işlevsellik parametresi;

- Uygun geçiş, kapı, pencere, donatı, merdiven, rampa ölçüleri, uygun WC/duş alanları, tekerlekli sandalye ve baston manevra alanı *yatay/düşey kullanım* göstergesi,
- Mekânların birbirleriyle ilişkisi de *yakınlık* göstergesi,
- Donatılar, renk-doku-aydınlatma ve bilgilendirme-yönlendirmede sadelik *yalınlık* göstergesi,
- Donatıların, destek elemanlarının, vitrifiyelerin kullanımının kolay olması *kolaylık* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 4**'te sunulmuştur.

Tablo 4. BYM Konaklama Birimleri *İşlevsellik* Parametresi ve Göstergeleri³

Konaklama Birimleri	İşlevsellik Parametresi ve Göstergeleri				
	Yatay kullanım	Düşey kullanım	Yakınlık	Yalınlık	Kolaylık
Odalar	Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı	Uygun pencere/kapı ölçüleri	Giriş Bireysel Alanlar	Donatılar Renk-doku-aydınlatma Bilgilendirme-Yönlendirme	WC/duş alanları
	Uygun geçiş, kapı ölçüleri, WC/duş alanları	Uygun donatı ölçüleri	Sosyalleşme Alanları Ortak kullanım alanları		Donatılar Destek elemanları
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)	Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı	Uygun pencere/kapı ölçüleri	Giriş Sosyalleşme Alanları		WC alanları Donatılar Destek elemanları
Bireysel Alanlar	Uygun geçiş, kapı ve merdiven, rampa ölçüleri	Uygun donatı ve merdiven, rampa ölçüleri	Odalar		Donatılar Destek elemanları
Sosyalleşme Alanları	Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı	Uygun pencere/kapı ölçüleri	Giriş Odalar Ortak kullanım alanları		

Konaklama Birimlerinde esneklik parametresi;

- Uyarlanabilir donatıların kullanılması *uyarlanabilirlik* göstergesi,
- Kişiselleştirme, alışkanlıkların korunması, değişiklik gerekirse kullanıcı ile danışıklı olunması, bireysel alanlar oluşturulması *rutine saygı* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 5**'te sunulmuştur.

³ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5. BYM Konaklama Birimleri *Esneklik* Parametresi ve Göstergeleri⁴

Konaklama Birimleri	Esneklik Parametresi ve Göstergeleri	
	Uyarlanabilirlik	Rutine Saygı
Odalar	Uyarlanabilir donatılar	Kişiselleştirme
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)		Alışkanlıkların korunması, değişiklik gerekirse kullanıcı ile danışıklı olunması Kişisel alana saygı duyulması
Bireysel Alanlar		Kişiselleştirme Alışkanlıkların korunması, değişiklik gerekirse kullanıcı ile danışıklı olunması Kişisel alana saygı duyulması Bireysel alanlar oluşturulması
Sosyalleşme Alanları		Alışkanlıkların korunması, değişiklik gerekirse kullanıcı ile danışıklı olunması Kişisel alana saygı duyulması

Konaklama Birimlerinde **güvenlik** parametresi;

- Kapı/pencere açılış yönleri, pencere dış cephe korkulukları, yeterli aydınlatma düzeyi, kolay tahliye, zeminde aydınlatma bantları *güvenlik* göstergesi,
- Kayma, takılma risklerinin engellenmesi, sivri-keskin yüzeylerden kaçınma, merdiven/rampa zeminde kaydırmaz bant, çift korkuluk, Braille kullanımı, merdiven/rampa başlangıç ve bitiminde duyumsanabilir malzeme kullanımı *biçim-form-doku-renk* göstergesi,
- Kot farkından kaçınma, tekerlekli sandalye, baston manevra alanı, donatıların kullanımı, uygun merdiven/rampa ölçüleri *yatay/düşey kullanım* göstergesi,
- Kişiselleştirme, alışkanlıkların korunması *güvende hissettirme/mahremiyet* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 6'da** sunulmuştur.

⁴ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 6. BYM Konaklama Birimleri Güvenlik Parametresi ve Göstergeleri⁵

Konaklama Birimleri	Güvenlik				
	Güvenlik	Biçim-form-doku-renk	Yatay kullanım	Düşey kullanım	Güvende hissettirme/Mahremiyet
Odalar	Kapı/pencere açılış yönleri Pencere dış cephe korkulukları Yeterli aydınlatma düzeyi Kolay tahliye Zeminde aydınlatma bantları	Kayma, takılma risklerinin engellenmesi Sivri-keskin yüzeylerden kaçınma	Kot farkından kaçınılmalı Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı	Donatıların kullanımı	Kişiselleştirme
Ortak Kullanım Alanları (yemekhane, WC, koridor vb.)		Merdiven/rampa zemininde kaydırmaz bant, çift korkuluk, Braille kullanımı Merdiven/rampa başlangıç ve bitiminde duyumsanabilir malzeme kullanımı Sivri-keskin yüzeylerden kaçınma		Uygun merdiven/rampa ölçüleri Donatıların kullanımı	Alışkanlıkların korunması
Bireysel Alanlar		Kayma, takılma risklerinin engellenmesi		Donatıların kullanımı	Kişiselleştirme
Sosyalleşme Alanları		Sivri-keskin yüzeylerden kaçınma		Donatıların kullanımı	Alışkanlıkların korunması

Konaklama Birimlerinde **erişilebilirlik** parametresi;

- Kot farkından kaçınma, malzeme geçişlerinde takılma riskinin engellenmesi *hemzemin* göstergesi,
- Renk/grafik kullanımı *algılanabilirlik* göstergesi,
- Donatıların ölçüleri ve yaklaşım mesafeleri, tekerlekli sandalye ve baston manevra alanı *ulaşılabilirlik* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 7**'de sunulmuştur.

Tablo 7. BYM Konaklama Birimleri Erişilebilirlik Parametresi ve Göstergeleri⁶

Konaklama Birimleri	Erişilebilirlik Parametresi ve Göstergeleri		
	Hemzemin	Algılanabilirlik	Ulaşılabilirlik
Odalar	Kot farkından kaçınılmalı Malzeme geçişlerinde takılma riski engellenmeli	Renk/grafik kullanımı	Donatıların ölçüleri, yaklaşım mesafeleri Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı
Ortak Kullanım Alanları (yemekhane, WC, koridor vb.)			
Bireysel Alanlar			
Sosyalleşme Alanları			

⁵ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

⁶ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Konaklama Birimlerinde iyi olma durumu parametresi;

►Gün ışığından faydalanma, uygun pencere ölçüleri, uygun yapay aydınlatma düzeyi ve güvenlik aydınlatması *aydınlatma* göstergesi,

►Ses yalıtımı, yankı/çınlama/ses kontrolü için doğru malzeme seçimi ve duvar-tavan panelleri kullanımı *akustik* göstergesi,

►Doğal havalandırma, uygun pencere ölçüleri, iklimlendirme destek elemanları kullanımı *iç hava kalitesi* göstergesi,

►Sakin renklerin yanında bazı noktalarda canlı renkler kullanılması, uygun aydınlatma, ses kontrolü, sıcaklık, nemin sağlanması, kaydırmaz malzeme, sivri/keskin yüzeylerden kaçınma *psikolojik iyi olma durumu* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 8’de** sunulmuştur.

Tablo 8. BYM Konaklama Birimleri İyi Olma Durumu Parametresi ve Göstergeleri⁷

Konaklama Birimleri	İyi Olma Durumu Parametresi ve Göstergeleri			
	Aydınlatma	Akustik	İç hava kalitesi	Psikolojik iyi olma durumu
Odalar	Gün ışığı sağlanmalı Uygun pencere ölçüleri Uygun yapay aydınlatma düzeyi Güvenlik aydınlatması	Ses yalıtımı Yankı/çınlama/ses kontrolü için doğru malzeme seçimi	Doğal havalandırma sağlanmalı Uygun pencere ölçüleri İklimlendirme destek elemanları kullanılmalı	Sakin renk kullanımı Uygun aydınlatma, ses kontrolü, sıcaklık, nem Kaydırmaz malzeme Sivri/keskin yüzeylerden kaçınma
Ortak Kullanım Alanları		Yankı/çınlama/ses kontrolü için duvar-tavan panelleri		Sakin renklerin yanında bazı noktalarda canlı renkler kullanılabilir Uygun aydınlatma, ses kontrolü, sıcaklık, nem Kaydırmaz malzeme Sivri/keskin yüzeylerden kaçınma
Bireysel Alanlar		Ses yalıtımı Yankı/çınlama/ses kontrolü		Sakin renk kullanımı Uygun aydınlatma, ses kontrolü, sıcaklık, nem Kaydırmaz malzeme Sivri/keskin yüzeylerden kaçınma
Sosyalleşme Alanları		Yankı/çınlama/ses kontrolü için duvar-tavan panelleri		Sakin renklerin yanında bazı noktalarda canlı renkler kullanılabilir Uygun aydınlatma, ses kontrolü, sıcaklık, nem Kaydırmaz malzeme Sivri/keskin yüzeylerden kaçınma

⁷ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Konaklama Birimlerinde bilgilendirme-yönlendirme parametresi;

- Uyarı ve yönlendirmenin grafik ağırlıklı olması *grafiksel anlatım* göstergesi,
- Uyarı ve yönlendirmenin renklerle desteklenmesi ve mekânların renkler yardımı ile tanımlanması *etkinlik/anlaşılabilirlik* göstergesi,
- Odaların dış koridordan farklı renklerle tanımlanması ve farklı mekânların farklı renklerle ifade edilmesi *kimlik* göstergesi,
- Uyarı ve işaretlerin en az iki duyuya hitap etmesi *duyusal* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 9**'da sunulmuştur.

Tablo 9. BYM Konaklama Birimleri *Bilgilendirme-Yönlendirme* Parametresi ve Göstergeleri⁸

Konaklama Birimleri	Bilgilendirme-Yönlendirme Parametresi ve Göstergeleri			
	Grafiksel anlatım	Etkinlik/Anlaşılabilirlik	Kimlik	Duyusal
Odalar	Uyarı ve yönlendirmenin grafik ağırlıklı olması	Uyarı ve yönlendirmenin renklerle desteklenmesi Mekânların renk yardımı ile tanımlanması	Odaların dış koridordan farklı renklerle tanımlanması	Uyarı ve işaretlerin en az iki duyuya hitap etmesi
Ortak Kullanım Alanları (yemekhane, WC, koridor vb.)			Farklı mekânların farklı renklerle ifade edilmesi	
Bireysel Alanlar				
Sosyalleşme Alanları				

Konaklama Birimlerinde mahremiyet-sosyal etkileşim parametresi;

- Sosyalleşmeyi teşvik edecek donatı ve mekân tasarımı *sosyalleşme* göstergesi,
- Kişisel alan, alışkanlık ve tercihlerin korunması, rutine saygı *bireysellik* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 10**'da sunulmuştur.

Tablo 10. BYM Konaklama Birimleri *Mahremiyet-Sosyal Etkileşim* Parametresi ve Göstergeleri⁹

Konaklama Birimleri	Mahremiyet-Sosyal Etkileşim Parametresi ve Göstergeleri	
	Sosyalleşme	Bireysellik
Odalar	-	Kişisel alan, alışkanlık ve tercihlerin korunması
Ortak Kullanım Alanları	Sosyalleşmeyi teşvik edecek donatı ve mekân tasarımı	Alışkanlıkların korunması ve rutine saygı
Bireysel Alanlar	-	Kişisel alan, alışkanlık ve tercihlerin korunması
Sosyalleşme Alanları	Sosyalleşmeyi teşvik edecek donatı ve mekân tasarımı	Alışkanlıkların korunması ve rutine saygı

Eğitim Birimlerinde işlevsellik parametresi;

- Uygun geçiş, kapı, pencere, donatı, merdiven, rampa, asansör ölçüleri, uygun WC alanları, tekerlekli sandalye ve baston manevra alanı *yatay/düşey kullanım* göstergesi,

⁸ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

⁹ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

- Mekânların birbirleriyle ilişkisi de *yakınlık* göstergesi,
- Donatılar, renk-doku-aydınlatma ve bilgilendirme-yönlendirmede sadelik *yalınlık* göstergesi,
- Donatıların, destek elemanlarının, vitrifiyelerin kullanımının kolay olması *kolaylık* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 11**'de sunulmuştur.

Tablo 11. BYM Eğitim Birimleri İşlevsellik Parametresi ve Göstergeleri¹⁰

Eğitim Birimleri	İşlevsellik Parametresi ve Göstergeleri				
	Yatay kullanım	Düsey kullanım	Yakınlık	Yalınlık	Kolaylık
Derslikler/Atölyeler	Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı Uygun geçiş, kapı ölçüleri, WC alanları	Uygun pencere/kapı ölçüleri Uygun donatı ölçüleri	Giriş Hobi & Etkinlik Alanları Üretim & Kurs Merkezi Ortak kullanım alanları Konaklama Birimleri	Donatılar Renk-doku-aydınlatma Bilgilendirme-Yönlendirme	Donatılar Destek elemanları
Ortak Kullanım Alanları (yemekhane, WC, koridor vb.)	Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı Uygun geçiş, kapı ve merdiven, rampa ölçüleri	Uygun pencere/kapı ölçüleri Uygun donatı ve merdiven, rampa, asansör ölçüleri	Her ünite için ortak kullanım alanı		WC alanları Donatılar Destek elemanları
Gösteri/Sergi Salonları ve Çok Amaçlı Salon	Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı Uygun geçiş, kapı ölçüleri	Uygun pencere/kapı ölçüleri Uygun donatı ölçüleri	Derslikler/Atölyeler Ortak kullanım alanları		Donatılar Destek elemanları

Eğitim Birimlerinde esneklik parametresi;

- Uyarlanabilir donatıların ve dönüşebilir mekânların kullanılması *uyarlanabilirlik* göstergesi,
- Kişiselleştirme, alışkanlıkların korunması, değişiklik gerekirse kullanıcı ile danışıklı olunması, bireysel alanlar oluşturulması *rutine saygı* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 12**'de sunulmuştur.

¹⁰ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 12. BYM Eğitim Birimleri *Esneklik* Parametresi ve Göstergeleri¹¹

Eğitim Birimleri	Esneklik Parametresi ve Göstergeleri	
	Uyarlanabilirlik	Rutine Saygı
Derslikler/Atölyeler	Uyarlanabilir donatılar	Alışkanlıkların korunması, değişiklik gerekirse kullanıcı ile danışıklı olunması
Ortak Kullanım Alanları (yemekhane, WC, koridor vb.)		Kişisel alana saygı duyulması Bireysel alanlar oluşturulması
Gösteri/Sergi Salonları ve Çok Amaçlı Salon	Uyarlanabilir donatılar Dönüştürülebilir mekânlar	Alışkanlıkların korunması, değişiklik gerekirse kullanıcı ile danışıklı olunması Kişisel alana saygı duyulması

Eğitim Birimlerinde güvenlik parametresi;

- ▶ Kapı/pencere açılış yönleri, pencere dış cephe korkulukları, yeterli aydınlatma düzeyi, kolay tahliye, zeminde aydınlatma bantları *güvenlik* göstergesi,
- ▶ Kayma, takılma risklerinin engellenmesi, sivri-keskin yüzeylerden kaçınma, merdiven/rampa zemininde kaydırmaz bant, çift korkuluk, Braille kullanımı, merdiven/rampa başlangıç ve bitiminde duyumlanabilir malzeme kullanımı, asansörde güvenli malzeme kullanımı *biçim-form-doku-renk* göstergesi,
- ▶ Kot farkından kaçınma, tekerlekli sandalye, baston manevra alanı, donatıların kullanımı, uygun merdiven/rampa ölçüleri *yatay/düşey kullanım* göstergesi,
- ▶ Kişisel alana saygı duyulması ve alışkanlıkların korunması *güvende hissettirme/mahremiyet* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 13**'te sunulmuştur.

¹¹ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 13. BYM Eğitim Birimleri *Güvenlik* Parametresi ve Göstergeleri¹²

Eğitim Birimleri	Güvenlik				
	Güvenlik	Biçim-form-doku-renk	Yatay kullanım	Düşey kullanım	Güvende hissettirme/Mahremiyet
Derslikler/Atölyeler	Kapı/pencere açılış yönleri Pencere dış cephe korkulukları Yeterli aydınlatma düzeyi Kolay tahliye Zeminde aydınlatma bantları	Kayma, takılma risklerinin engellenmesi Sivri-keskin yüzeylerden kaçınma	Kot farkından kaçınılmalı Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı	Uygun donatıların kullanımı	Alışkanlıkların korunması Kişisel alana saygı duyulması
Ortak Kullanım Alanları (yemekhane, WC, koridor vb.)		Merdiven/rampa zemininde kaydırmaz bant, çift korkuluk, Braille kullanımı Merdiven/rampa başlangıç ve bitiminde duyumsanabilir malzeme kullanımı Asansörde güvenli malzeme kullanımı Sivri-keskin yüzeylerden kaçınma		Uygun merdiven/rampa ölçüleri Uygun donatıların kullanımı	
Gösteri/Sergi Salonları ve Çok Amaçlı Salon		Kayma, takılma risklerinin engellenmesi Sivri-keskin yüzeylerden kaçınma		Uygun donatıların kullanımı	

Eğitim Birimlerinde *erişilebilirlik* parametresi;

► Kot farkından kaçınma, malzeme geçişlerinde takılma riskinin engellenmesi *hemzemin* göstergesi,

► Renk/grafik kullanımı *algılanabilirlik* göstergesi,

► Donatıların ölçüleri ve yaklaşım mesafeleri, tekerlekli sandalye ve baston manevra alanı *ulaşılabilirlik* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 14**'te sunulmuştur.

Tablo 14. BYM Eğitim Birimleri *Erişilebilirlik* Parametresi ve Göstergeleri¹³

Eğitim Birimleri	Erişilebilirlik Parametresi ve Göstergeleri		
	Hemzemin	Algılanabilirlik	Ulaşılabilirlik
Derslikler/Atölyeler	Kot farkından kaçınılmalı Malzeme geçişlerinde takılma riski engellenmeli	Renk/grafik kullanımı	Donatıların ölçüleri, yaklaşım mesafeleri
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)			Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı
Gösteri/Sergi Salonları ve Çok Amaçlı Salon			

¹² Yazar tarafından oluşturulmuştur.

¹³ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Eğitim Birimlerinde iyi olma durumu parametresi;

- Gün ışığından faydalanma, uygun pencere ölçüleri, uygun yapay aydınlatma düzeyi ve güvenlik aydınlatması *aydınlatma* göstergesi,
- Ses yalıtımı, yankı/çınlama/ses kontrolü için doğru malzeme seçimi ve duvar-tavan panelleri kullanımını *akustik* göstergesi,
- Doğal havalandırma, uygun pencere ölçüleri, iklimlendirme destek elemanları kullanımını *iç hava kalitesi* göstergesi,
- Sakin renklerin yanında bazı noktalarda canlı renkler kullanılması, uygun aydınlatma, ses kontrolü, sıcaklık, nemin sağlanması, kaydırmaz malzeme, sivri/keskin yüzeylerden kaçınma *psikolojik iyi olma durumu* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 15**'te sunulmuştur.

Tablo 15. BYM Eğitim Birimleri İyi Olma Durumu Parametresi ve Göstergeleri¹⁴

Eğitim Birimleri	İyi Olma Durumu Parametresi ve Göstergeleri			
	Aydınlatma	Akustik	İç hava kalitesi	Psikolojik iyi olma durumu
Derslikler/Atölyeler	Gün ışığı sağlanmalı	Ses yalıtımı Yankı/çınlama/ses kontrolü için doğru malzeme seçimi	Doğal havalandırma sağlanmalı Uygun pencere ölçüleri	Sakin renklerin yanında bazı noktalarda canlı renkler kullanılabilir Uygun aydınlatma, ses kontrolü, sıcaklık, nem
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)	Uygun pencere ölçüleri Uygun yapay aydınlatma düzeyi	Yankı/çınlama/ses kontrolü için duvar-tavan panelleri		
Gösteri/Sergi Salonları ve Çok Amaçlı Salon	Güvenlik aydınlatması	Ses yalıtımı Yankı/çınlama/ses kontrolü Yankı/çınlama/ses kontrolü için duvar-tavan panelleri	İklimlendirme destek elemanları kullanılmalı	Kayırmaz malzeme Sivri/keskin yüzeylerden kaçınma

Eğitim Birimlerinde bilgilendirme-yönlendirme parametresi;

- Uyarı ve yönlendirmenin grafik ağırlıklı olması *grafiksel anlatım* göstergesi,
- Uyarı ve yönlendirmenin renklerle desteklenmesi ve mekânların renkler yardımı ile tanımlanması *etkinlik/anlaşılabilirlik* göstergesi,
- Dersliklerin/atölyelerin dış koridordan farklı renklerle tanımlanması ve farklı mekânların farklı renklerle ifade edilmesi *kimlik* göstergesi,
- Uyarı ve işaretlerin en az iki duyuya hitap etmesi *duyusal* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 16**'da sunulmuştur.

¹⁴ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 16. BYM Eğitim Birimleri *Bilgilendirme-Yönlendirme* Parametresi ve Göstergeleri¹⁵

Eğitim Birimleri	Bilgilendirme-Yönlendirme Parametresi ve Göstergeleri			
	Grafiksel anlatım	Etkinlik/Anlaşılabilirlik	Kimlik	Duyusal
Derslikler/Atölyeler	Uyarı ve yönlendirmenin grafik ağırlıklı olması	Uyarı ve yönlendirmenin renklerle desteklenmesi Mekânların ve donatıların renkler yardımı ile tanımlanması	Dersliklerin/atölyelerin dış koridordan farklı renklerle tanımlanması	Uyarı ve işaretlerin en az iki duyuya hitap etmesi
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)			Farklı mekânların farklı renklerle ifade edilmesi	
Gösteri/Sergi Salonları ve Çok Amaçlı Salon				

Eğitim Birimlerinde mahremiyet-sosyal etkileşim parametresi;

- Sosyalleşmeyi teşvik edecek donatı ve mekân tasarımı *sosyalleşme* göstergesi,
- Kişisel alan, alışkanlık ve tercihlerin korunması *bireysellik* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 17'de** sunulmuştur.

Tablo 17. BYM Eğitim Birimleri *Mahremiyet-Sosyal Etkileşim* Parametresi ve Göstergeleri¹⁶

Eğitim Birimleri	Mahremiyet-Sosyal Etkileşim Parametresi ve Göstergeleri	
	Sosyalleşme	Bireysellik
Derslikler/Atölyeler	Sosyalleşmeyi teşvik edecek donatı ve mekân tasarımı	Kişisel alan, alışkanlık ve tercihlerin korunması
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)		
Gösteri/Sergi Salonları ve Çok Amaçlı Salon		

Sağlık Birimlerinde işlevsellik parametresi;

- Uygun geçiş, kapı, pencere, donatı, merdiven, rampa, asansör ölçüleri, uygun WC/duş alanları, tekerlekli sandalye ve baston manevra alanı *yatay/düşey kullanım* göstergesi,
- Mekânların birbirleriyle ilişkisi de *yakınlık* göstergesi,
- Donatılar, renk-doku-aydınlık ve bilgilendirme-yönlendirmede sadelik *yalınlık* göstergesi,
- Donatıların, destek elemanlarının, vitrifiyelerin kullanımının kolay olması *kolaylık* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 18'de** sunulmuştur.

¹⁵ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

¹⁶ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 18. BYM Sağlık Birimleri İşlevsellik Parametresi ve Göstergeleri¹⁷

Sağlık Birimleri	İşlevsellik Parametresi ve Göstergeleri				
	Yatay kullanım	Düşey kullanım	Yakınlık	Yalınlık	Kolaylık
Spor Alanları	Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı Uygun geçiş, kapı ölçüleri, WC/duş alanları	Uygun pencere/kapı ölçüleri	Giriş Eğitim Birimleri Konaklama Birimleri	Donatılar Renk-doku-aydınlatma	Donatılar Destek elemanları
Terapi Odaları	Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı	Uygun donatı ölçüleri	Giriş		
Eğitim Alanları	Uygun geçiş, kapı ölçüleri		Giriş		
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)	Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı Uygun geçiş, kapı ve merdiven, rampa ölçüleri	Uygun pencere/kapı ölçüleri Uygun donatı ve merdiven, rampa, asansör ölçüleri Uygun pencere/kapı ölçüleri Uygun donatı ölçüleri	Her ünite için ortak kullanım alanı	Bilgilendirme-Yönlendirme	WC alanları Donatılar Destek elemanları

Sağlık Birimlerinde *esneklik* parametresi;

- Uyarlanabilir donatılar, dönüşebilir mekânlar *uyarlanabilirlik* göstergesi,
- Kişisel alana saygı duyulması *rutine saygı* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 19**'da sunulmuştur.

Tablo 19. BYM Sağlık Birimleri Esneklik Parametresi ve Göstergeleri¹⁸

Sağlık Birimleri	Esneklik Parametresi ve Göstergeleri	
	Uyarlanabilirlik	Rutine Saygı
Spor Alanları	Uyarlanabilir donatılar Dönüşebilir mekânlar	Kişisel alana saygı duyulması
Terapi Odaları	Uyarlanabilir donatılar	
Eğitim Alanları		
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)		

¹⁷ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

¹⁸ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

*Sağlık Birimlerinde **güvenlik** parametresi;*

- ▶ Kapı/pencere açılış yönleri, pencere dış cephe korkulukları, yeterli aydınlatma düzeyi, kolay tahliye, zeminde aydınlatma bantları *güvenlik* göstergesi,
- ▶ Kayma, takılma risklerinin engellenmesi, sivri-keskin yüzeylerden kaçınma, merdiven/rampa zemininde kaydırmaz bant, çift korkuluk, Braille kullanımı, merdiven/rampa başlangıç ve bitiminde duyumsanabilir malzeme kullanımı, asansörde güvenli malzeme kullanımı *biçim-form-doku-renk* göstergesi,
- ▶ Kot farkından kaçınma, tekerlekli sandalye, baston manevra alanı, donatıların kullanımı, uygun merdiven/rampa ölçüleri *yatay/düşey kullanım* göstergesi,
- ▶ Kişisel alana saygı duyulması ve alışkanlıkların korunması *güvende hissettirme/mahremiyet* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 20**'de sunulmuştur.

Tablo 20. BYM Sağlık Birimleri *Güvenlik* Parametresi ve Göstergeleri¹⁹

Sağlık Birimleri	Güvenlik				
	Güvenlik	Biçim-form-doku-renk	Yatay kullanım	Düşey kullanım	Güvende hissettirme/Mahremiyet
Spor Alanları	Kapı/pencere açılış yönleri	Kayma, takılma risklerinin engellenmesi	Kot farkından kaçınılmalı	Uygun donatıların kullanımı	Alışkanlıkların korunması
Terapi Odaları		Sivri-keskin yüzeylerden kaçınma			
Eğitim Alanları		Merdiven/rampa zemininde kaydırmaz bant, çift korkuluk, Braille kullanımı			
Ortak Kullanım Alanları (yemekhane, WC, koridor vb.)	Pencere dış cephe korkulukları	Merdiven/rampa başlangıç ve bitiminde duyumsanabilir malzeme kullanımı	Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı	Uygun merdiven/rampa ölçüleri	Kişisel alana saygı duyulması
	Yeterli aydınlatma düzeyi	Asansörde güvenli malzeme kullanımı		Uygun donatıların kullanımı	
	Kolay tahliye				
	Zeminde aydınlatma bantları	Sivri-keskin yüzeylerden kaçınma			

*Sağlık Birimlerinde **erişilebilirlik** parametresi;*

- ▶ Kot farkından kaçınma, malzeme geçişlerinde takılma riskinin engellenmesi *hemzemin* göstergesi,
- ▶ Renk/grafik kullanımı *algılanabilirlik* göstergesi,

¹⁹ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

► Donatıların ölçüleri ve yaklaşım mesafeleri, tekerlekli sandalye ve baston manevra alanı *ulaşılabilirlik* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 21**'de sunulmuştur.

Tablo 21. BYM Sağlık Birimleri *Erişilebilirlik* Parametresi ve Göstergeleri²⁰

Sağlık Birimleri	Erişilebilirlik Parametresi ve Göstergeleri		
	Hemzemin	Algılanabilirlik	Ulaşılabilirlik
Spor Alanları	Kot farkından kaçınılmalı Malzeme geçişlerinde takılma riski engellenmeli	Renk/grafik kullanımı	Donatıların ölçüleri, yaklaşım mesafeleri Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı
Terapi Odaları			
Eğitim Alanları			
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)			

Sağlık Birimlerinde iyi olma durumu parametresi;

► Gün ışığından faydalanma, uygun pencere ölçüleri, uygun yapay aydınlatma düzeyi ve güvenlik aydınlatması *aydınlatma* göstergesi,

► Ses yalıtımı, yankı/çınlama/ses kontrolü için doğru malzeme seçimi ve duvar-tavan panelleri kullanımı *akustik* göstergesi,

► Doğal havalandırma, uygun pencere ölçüleri, iklimlendirme destek elemanları kullanımı *iç hava kalitesi* göstergesi,

► Sakin renklerin yanında bazı noktalarda canlı renkler kullanılması, uygun aydınlatma, ses kontrolü, sıcaklık, nemin sağlanması, kaydırmaz malzeme, sivri/keskin yüzeylerden kaçınma *psikolojik iyi olma durumu* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 22**'de sunulmuştur.

²⁰ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 22. BYM Sağlık Birimleri İyi Olma Durumu Parametresi ve Göstergeleri²¹

Sağlık Birimleri	İyi Olma Durumu Parametresi ve Göstergeleri			
	Aydınlatma	Akustik	İç hava kalitesi	Psikolojik iyi olma durumu
Spor Alanları	Gün ışığı sağlanmalı Uygun pencere ölçüleri Uygun yapay aydınlatma düzeyi Güvenlik aydınlatması	Ses yalıtımı Yankı/çınlama/ses kontrolü için doğru malzeme seçimi Yankı/çınlama/ses kontrolü için duvar-tavan panelleri	Doğal havalandırma sağlanmalı Uygun pencere ölçüleri İklimlendirme destek elemanları kullanılmalı	Sakin renklerin yanında bazı noktalarda canlı renkler kullanılabilir Uygun aydınlatma, ses kontrolü, sıcaklık, nem Kaydırmaz malzeme Sivri/keskin yüzeylerden kaçınma
Terapi Odaları		Ses yalıtımı		Sakin renk kullanımı
Eğitim Alanları		Yankı/çınlama/ses kontrolü		Uygun aydınlatma, ses kontrolü, sıcaklık, nem Kaydırmaz malzeme
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)		Ses yalıtımı Yankı/çınlama/ses kontrolü Yankı/çınlama/ses kontrolü için duvar-tavan panelleri		Sivri/keskin yüzeylerden kaçınma Sakin renklerin yanında bazı noktalarda canlı renkler kullanılabilir Uygun aydınlatma, ses kontrolü, sıcaklık, nem Kaydırmaz malzeme Sivri/keskin yüzeylerden kaçınma

Sağlık Birimlerinde **bilgilendirme-yönlendirme** parametresi;

- Uyarı ve yönlendirmenin grafik ağırlıklı olması *grafiksel anlatım* göstergesi,
- Uyarı ve yönlendirmenin renklerle desteklenmesi ve mekânların renkler yardımı ile tanımlanması *etkinlik/anlaşılabilirlik* göstergesi,
- Farklı mekânların farklı renklerle ifade edilmesi *kimlik* göstergesi,
- Uyarı ve işaretlerin en az iki duyuya hitap etmesi *duyusal* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 23'te** sunulmuştur.

²¹ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 23. BYM Sağlık Birimleri *Bilgilendirme-Yönlendirme* Parametresi ve Göstergeleri²²

Sağlık Birimleri	Bilgilendirme-Yönlendirme Parametresi ve Göstergeleri			
	Grafiksel anlatım	Etkinlik/Anlaşılabilirlik	Kimlik	Duyusal
Spor Alanları	Uyarı ve yönlendirmenin grafik ağırlıklı olması	Uyarı ve yönlendirmenin renklerle desteklenmesi Mekânların renkler yardımı ile tanımlanması	Farklı mekânların farklı renklerle ifade edilmesi	Uyarı ve işaretlerin en az iki duyuya hitap etmesi
Terapi Odaları				
Eğitim Alanları				
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)				

Sağlık Birimlerinde *mahremiyet-sosyal etkileşim* parametresi;

- Sosyalleşmeyi teşvik edecek donatı ve mekân tasarımı *sosyalleşme* göstergesi,
- Kişisel alan, alışkanlık ve tercihlerin korunması *bireysellik* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 24**'te sunulmuştur.

Tablo 24. BYM Sağlık Birimleri *Mahremiyet-Sosyal Etkileşim* Parametresi ve Göstergeleri²³

Sağlık Birimleri	Mahremiyet-Sosyal Etkileşim Parametresi ve Göstergeleri	
	Sosyalleşme	Bireysellik
Spor Alanları	Sosyalleşmeyi teşvik edecek donatı ve mekân tasarımı	Kişisel alan, alışkanlık ve tercihlerin korunması
Terapi Odaları		
Eğitim Alanları		
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)		

Sosyalleşme Mekânlarında işlevsellik parametresi;

- Uygun geçiş, kapı, pencere, donatı, merdiven, rampa, asansör ölçüleri, uygun WC alanları, tekerlekli sandalye ve baston manevra alanı *yatay/düşey kullanım* göstergesi,
- Mekânların birbirleriyle ilişkisi de *yakınlık* göstergesi,
- Donatılar, renk-doku-aydınlatma ve bilgilendirme-yönlendirmede sadelik *yalınlık* göstergesi,
- Donatıların, destek elemanlarının, vitrifiyelerin kullanımının kolay olması *kolaylık* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 25**'te sunulmuştur.

²² Yazar tarafından oluşturulmuştur.

²³ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 25. BYM Sosyalleşme Mekânları *İşlevsellik* Parametresi ve Göstergeleri²⁴

Sosyalleşme Mekânları	İşlevsellik Parametresi ve Göstergeleri				
	Yatay kullanım	Düsey kullanım	Yakınlık	Yalnızlık	Kolaylık
Kafe	Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı Uygun geçiş, kapı ölçüleri, WC alanları	Uygun pencere/kapı ölçüleri	Giriş	Donatılar Destek elemanları	Donatılar Destek elemanları
Mağaza	Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı Uygun geçiş, kapı ölçüleri	Uygun donatı ölçüleri	Giriş Üretim & Kurs Merkezi		
Konferans Salonu	Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı	Uygun pencere/kapı ölçüleri	Giriş	Donatılar Renk-doku-aydınlatma	WC alanları Donatılar Destek elemanları
Ortak Kullanım Alanları (yemekhane, WC, koridor vb.)	Uygun geçiş, kapı ve merdiven, rampa ölçüleri Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı Uygun geçiş, kapı ölçüleri	Uygun donatı ve merdiven, rampa, asansör ölçüleri Uygun pencere/kapı ölçüleri Uygun donatı ölçüleri	Her ünite için ortak kullanım alanı Konferans Salonu	Bilgilendirme-Yönlendirme	

Sosyalleşme Mekânlarında *esneklik* parametresi;

- Uyarlanabilir donatıların ve dönüşebilir mekânların kullanılması *uyarlanabilirlik* göstergesi,
- Kişisel alana saygı duyulması, alışkanlıkların korunması, değişiklik gerekirse kullanıcı ile danışıklı olunması, bireysel alanlar oluşturulması *rutine saygı* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 26**'da sunulmuştur.

Tablo 26. BYM Sosyalleşme Mekânları *Esneklik* Parametresi ve Göstergeleri²⁵

Sosyalleşme Mekânları	Esneklik Parametresi ve Göstergeleri	
	Uyarlanabilirlik	Rutine Saygı
Kafe	Uyarlanabilir donatılar	Bireysel alanlar oluşturulması
Mağaza		Alışkanlıkların korunması
Konferans Salonu	Uyarlanabilir donatılar Dönüşebilir mekânlar	Kişisel alana saygı duyulması
Ortak Kullanım Alanları (yemekhane, WC, koridor vb.)	Uyarlanabilir donatılar	Bireysel alanlar oluşturulması Alışkanlıkların korunması, değişiklik gerekirse kullanıcı ile danışıklı olunması

²⁴ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

²⁵ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

*Sosyalleşme Mekânlarında **güvenlik** parametresi;*

- ▶ Kapı/pencere açılış yönleri, pencere dış cephe korkulukları, yeterli aydınlatma düzeyi, kolay tahliye, zeminde aydınlatma bantları *güvenlik* göstergesi,
- ▶ Kayma, takılma risklerinin engellenmesi, sivri-keskin yüzeylerden kaçınma, merdiven/rampa zemininde kaydırmaz bant, çift korkuluk, Braille kullanımı, merdiven/rampa başlangıç ve bitiminde duyumsanabilir malzeme kullanımı *biçim-form-doku-renk* göstergesi,
- ▶ Kot farkından kaçınma, tekerlekli sandalye, baston manevra alanı, donatıların kullanımı, uygun merdiven/rampa ölçüleri *yatay/düşey kullanım* göstergesi,
- ▶ Kişisel alana saygı duyulması ve alışkanlıkların korunması *güvende hissettirme/mahremiyet* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 27**'de sunulmuştur.

Tablo 27. BYM Sosyalleşme Mekânları *Güvenlik* Parametresi ve Göstergeleri²⁶

Sosyalleşme Mekânları	Güvenlik				
	Güvenlik	Biçim-form-doku-renk	Yatay kullanım	Düşey kullanım	Güvende hissettirme/Mahremiyet
Kafe	Kapı/pencere açılış yönleri	Kayma, takılma risklerinin engellenmesi	Kot farkından kaçınılmalı Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı	Uygun donatıların kullanımı	Alışkanlıkların korunması Kişisel alana saygı duyulması
Mağaza		Sivri-keskin yüzeylerden kaçınma			
Konferans Salonu	Pencere dış cephe korkulukları	Merdiven/rampa zemininde kaydırmaz bant, çift korkuluk, Braille kullanımı		Uygun merdiven/rampa ölçüleri	
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)	Yeterli aydınlatma düzeyi	Merdiven/rampa başlangıç ve bitiminde duyumsanabilir malzeme kullanımı			
	Kolay tahliye	Sivri-keskin yüzeylerden kaçınma			
	Zeminde aydınlatma bantları				

*Sosyalleşme Mekânlarında **erişilebilirlik** parametresi;*

- ▶ Kot farkından kaçınma, malzeme geçişlerinde takılma riskinin engellenmesi *hemzemin* göstergesi,
- ▶ Renk/grafik kullanımı *algılanabilirlik* göstergesi,
- ▶ Donatıların ölçüleri ve yaklaşım mesafeleri, tekerlekli sandalye ve baston manevra alanı

²⁶ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

ulaşılabilirlik göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 28**'de sunulmuştur.

Tablo 28. BYM Sosyalleşme Mekânları *Erişilebilirlik* Parametresi ve Göstergeleri²⁷

Sosyalleşme Mekânları	Erişilebilirlik Parametresi ve Göstergeleri		
	Hemzemin	Algılanabilirlik	Ulaşılabilirlik
Kafe	Kot farkından kaçınılmalı	Renk/grafik kullanımı	Donatıların ölçüleri, yaklaşım mesafeleri
Mağaza			
Konferans Salonu			
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)	Malzeme geçişlerinde takılma riski engellenmeli		Tekerlekli sandalye, baston manevra alanı

Sosyalleşme Mekânlarında iyi olma durumu parametresi;

- Gün ışığından faydalanma, uygun pencere ölçüleri, uygun yapay aydınlatma düzeyi ve güvenlik aydınlatması *aydınlatma* göstergesi,
- Ses yalıtımı, yankı/çınlama/ses kontrolü için doğru malzeme seçimi ve duvar-tavan panelleri kullanımı *akustik* göstergesi,
- Doğal havalandırma, uygun pencere ölçüleri, iklimlendirme destek elemanları kullanımı *iç hava kalitesi* göstergesi,
- Sakin renklerin yanında bazı noktalarda canlı renkler kullanılması, uygun aydınlatma, ses kontrolü, sıcaklık, nemin sağlanması, kaydırmaz malzeme, sivri/keskin yüzeylerden kaçınma *psikolojik iyi olma durumu* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 29**'da sunulmuştur.

Tablo 29. BYM Sosyalleşme Mekânları *İyi Olma Durumu* Parametresi ve Göstergeleri²⁸

Sosyalleşme Mekânları	İyi Olma Durumu Parametresi ve Göstergeleri			
	Aydınlatma	Akustik	İç hava kalitesi	Psikolojik iyi olma durumu
Kafe	Gün ışığı sağlanmalı	Ses yalıtımı	Doğal havalandırma sağlanmalı	Sakin renklerin yanında bazı noktalarda canlı renkler kullanılabilir
Mağaza				
Konferans Salonu				
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)	Uygun pencere ölçüleri	Yankı/çınlama/ses kontrolü	Uygun pencere ölçüleri	Uygun aydınlatma, ses kontrolü, sıcaklık, nem
	Uygun yapay aydınlatma düzeyi	Yankı/çınlama/ses kontrolü için duvar-tavan panelleri	İklimlendirme destek elemanları kullanılmalı	Kayırmaz malzeme
	Güvenlik aydınlatması			Sivri/keskin yüzeylerden kaçınma

Sosyalleşme Mekânlarında bilgilendirme-yönlendirme parametresi;

- Uyarı ve yönlendirmenin grafik ağırlıklı olması *grafiksel anlatım* göstergesi,
- Uyarı ve yönlendirmenin renklerle desteklenmesi ve mekânların renkleri yardımı ile

²⁷ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

²⁸ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

tanımlanması *etkinlik/anlaşılabilirlik* göstergesi,

► Farklı mekânların farklı renklerle ifade edilmesi *kimlik* göstergesi,

► Uyarı ve işaretlerin en az iki duyuya hitap etmesi *duyusal* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 30**'da sunulmuştur.

Tablo 30. BYM Sosyalleşme Mekânları *Bilgilendirme-Yönlendirme* Parametresi ve Göstergeleri²⁹

Sosyalleşme Mekânları	Bilgilendirme-Yönlendirme Parametresi ve Göstergeleri			
	Grafiksel anlatım	Etkinlik/Anlaşılabilirlik	Kimlik	Duyusal
Kafe	Uyarı ve yönlendirmenin grafik ağırlıklı olması	Uyarı ve yönlendirmenin renklerle desteklenmesi Mekânların renkler yardımı ile tanımlanması	Farklı mekânların farklı renklerle ifade edilmesi	Uyarı ve işaretlerin en az iki duyuya hitap etmesi
Mağaza				
Konferans Salonu				
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)				

Sosyalleşme Mekânlarında mahremiyet-sosyal etkileşim parametresi;

► Sosyalleşmeyi teşvik edecek donatı ve mekân tasarımı *sosyalleşme* göstergesi,

► Kişisel alan, alışkanlık ve tercihlerin korunması *bireysellik* göstergesi olarak ortaya çıkmış olup **Tablo 31**'de sunulmuştur.

Tablo 31. BYM Sosyalleşme Mekânları *Mahremiyet-Sosyal Etkileşim* Parametresi ve Göstergeleri³⁰

Sosyalleşme Mekânları	Mahremiyet-Sosyal Etkileşim Parametresi ve Göstergeleri	
	Sosyalleşme	Bireysellik
Kafe	Sosyalleşmeyi teşvik edecek donatı ve mekân tasarımı	Kişisel alan, alışkanlık ve tercihlerin korunması
Mağaza		
Konferans Salonu		
Ortak Kullanım Alanları (Yemekhane, WC, koridor vb.)		

Çalışma kapsamında yapılan araştırmalar, anlatılanlar ve varılan sonuçlar göstermektedir ki mekânsal olarak herkese uygun tasarım yapıldığında tamamen farklı, çok özel bir tedbir ya da uygulamaya gerek kalmadan herkes gibi zihin farklı bireylerin de yaşamlarını sürdürebileceği mekânlar tasarlanabilmektedir.

Bazı durumlarda, davranışlarda istatistiksel olarak çoğunluktan farklı olsalar da göz ardı edilmemesi gereken en önemli şey zihin farklı bireylerin ihtiyaçlarının da her insanınki gibi olduğudur. Bu sebeple “farklı” bir mekân arayışına girmek, “özel” tasarımlar yapmak,

²⁹ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

³⁰ Yazar tarafından oluşturulmuştur.

“olağandan ayrı” düşünmek yoluna gidilmesi yerine; mekânların kolay kullanımı ve her bireye hitap etmesi noktasında yoğunlaştırılması önerilmektedir. Bu anlayışla tasarım yapmak için; herkes için tasarım yapmak, olağan mekânlara grafiksel kolaylaştırıcı öğeler eklemek, güvenlik, kişisel alana saygı ve güvende hissettirme konularına özen göstermek ve duyuşsal hassasiyetleri göz önünde bulundurmak gibi temel prensiplere yönelmek gereğı ortaya çıkmaktadır.

Bağımsız yaşam merkezi tasarımlarında her projenin kendi özel koşulları bulunacağı gerçeğı dikkate alınarak, önerilen rehberden yararlanma eylemleri farklılık gösterecek; ihtiyaç programları çerçevesinde esnetilerek kullanılabilir. Temel fonksiyonel prensipler ve önerilen tasarım prensipleri, gerektiğı noktalarda ve gerek görüldüğü kadarıyla kullanılabilir; çalışma içeriğinde önerilen senaryonun hacimsel boyutları değışebilecek; ağırlıkları ihtiyaca yönelik kurgulanabilir. Zihin farklı bireylerin ebeveynleri hayattayken kullanacakları, alışkanlıklarına katacakları bağımsız yaşam merkezi fikri; özel gereksinimli bu bireyler için eğitim, sosyalleşme, hayata katılma, insan ilişkileri, kendini geliştirme, öz savunuculuk, istihdam, eğlence gibi pek çok alanda yaşam hakkına saygılı bir ortam yaratmak ve ebeveynlerini kaybettiklerinde de bu eylemleri gerçekleştirirken, alıştıkları ve mutlu oldukları ortamlarda hayatlarını sürdürebilmeleri anlamı taşımaktadır.

- Ağlamış, C. E. (2016). *Serebral Palsi: Oyun Eğitiminin Fonksiyona Etkisi*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Aras, B. (2018). *Otizm Spektrum Bozukluğu ve Mental Retardasyon Tanısı Alan Çocuklarda Uyku Sorunları ile Davranışsal Sorunlar Arasındaki İlişki*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Atay, D. (2020, Ocak 23). *Pika sendromu nedir?* Temmuz 17, 2020 tarihinde <https://www.acibademhayat.com>: <https://www.acibademhayat.com/pika-sendromu-nedir> adresinden alındı
- Atıcı, A., Aktaş, İ., Akpınar, P., & Ünlü Özkan, F. (2018, Nisan 16). The relationship between joint hypermobility and subacromial impingement syndrome and adhesive capsulitis of the shoulder. *Northern Clinics of Istanbul*, 5(3), 232-237.
- Australian Government. (2013). *Accessibility Design Guide: Universal design principles for Australia's aid program*. Avustralya: Blue Star Print.
- Aydın, B. (2020, Temmuz 1). *Otizm Nedir, Otizm Tanısı Nasıl Konur, Otizmin Belirtileri Nelerdir?* Temmuz 1, 2020 tarihinde Algı Özel Eğitim Merkezi: <https://www.algiozelegitim.com.tr/otizm-nedir-otizm-tanisi-nasil-konur-otizmin-belirtileri-nelerdir/> adresinden alındı
- Aytıs, S. (2020, Aralık 24). Erişilebilirlik Kavramında Erişilebilir Olmak Yeterli Midir? Zihin Farklı Bireylerin Yaşama Erişebilirliği ve İZEV Örneği. (N. Çelebi şeker, Röportaj Yapan)
- Başar şenyılmaz, P. (2017). *Otizm Spektrum Bozukluğu ve Down Sendromu Olan Bireylerde Oral Motor Beceriler ve Beslenme Problemlerinin İncelenmesi*. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Engelli Çalışmaları Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- BCA. (2007). *Universal Design Guide*. Aralık 20, 2020 tarihinde <https://www1.bca.gov.sg/>: https://www1.bca.gov.sg/docs/default-source/universaldesign/udguide2007.pdf?sfvrsn=ae980eb6_2 adresinden alındı
- BCA. (2016). *Universal Design Guide for Public Places*. Aralık 25, 2020 tarihinde <https://www1.bca.gov.sg/>: https://www1.bca.gov.sg/docs/default-source/universaldesign/udguide2016.pdf?sfvrsn=1fdac12d_2 adresinden alındı
- Bolu Sert, H. (2017). *Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Müze Ziyaretinin Değerlendirilmesi: Bir Uygulama Örneği*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Tezi.

- BSDUDH. (2013). *Barrier-Free Planning and Construction in Berlin-Public Buildings*. Aralık 19, 2020 tarihinde <https://www.stadtentwicklung.berlin.de>:
https://www.stadtentwicklung.berlin.de/bauen/barrierefreies_bauen/download/designforall/apb_red_broschure_en.pdf adresinden alındı
- BSDUDH. (2018). *Berlin-Design for All*. Aralık 19, 2020 tarihinde <https://www.stadtentwicklung.berlin.de>:
https://www.stadtentwicklung.berlin.de/bauen/barrierefreies_bauen/download/konzept_bfrei/KB_nachCD_en_web.pdf adresinden alındı
- BSDUDH. (tarih yok). *Barrier-Free Planning and Construction in Berlin*. Aralık 19, 2020 tarihinde <https://www.stadtentwicklung.berlin.de>:
https://www.stadtentwicklung.berlin.de/bauen/barrierefreies_bauen/download/handbuch/00_BarrierefreiesBauen_gesamt_engl.pdf adresinden alındı
- Bural, B. (2020). *Zihin Engelli Öğrencilerle Çalışan Öğretmenlerin Öğretim Yöntem ve Teknikleri İle İlgili Yeterlik Düzeylerinin Geliştirilmesinde Uygulanan Eğitim Programının Etkililiği*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı Özel Eğitim Bilim Dalı Doktora Tezi.
- Burcu, E. (2006). Özürlülük Kimliği ve Etiketlemenin Kişisel ve Sosyal Söylemleri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 61-83.
- Burcu, E. (2011). Türkiye'deki Engelli Bireylere İlişkin Kültürel Tanımlamalar: Ankara Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 37-54.
- CEUD. (2020a, Aralık 17). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 1*. Aralık 17, 2020 tarihinde External Environment and Approach: http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı
- CEUD. (2020b, Aralık 17). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 2*. Aralık 17, 2020 tarihinde http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı
- CEUD. (2020c, Aralık 17). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 3*. Aralık 17, 2020 tarihinde http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı
- CEUD. (2020d, Aralık 17). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 4*. Aralık 17, 2020 tarihinde http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı
- CEUD. (2020e, Aralık 18). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 5*. Aralık 18, 2020 tarihinde http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı

Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı

CEUD. (2020f, Aralık 18). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 6*. Aralık 18, 2020 tarihinde [http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-](http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf)

Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı

CEUD. (2020g, Aralık 18). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 7*. Aralık 18, 2020 tarihinde [http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-](http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf)

Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı

CEUD. (2020h, Aralık 19). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 9*. Aralık 19, 2020 tarihinde [http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-](http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf)

Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı

Çağlar, S. (2009). *Uluslararası Hukuk ve Türk Hukuk Sisteminde Engellilerin Eğitim Hakkı ve Devlet Yükümlülükleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalı Doktora Tezi.

Çakmak, N. M. (2006). *Türk Kamu Hukuku Açısında Engellilerin Hukuki Statüsü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku (İdare Hukuku) Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Çankaya, Ö. (2019). *Serebral Palsili Çocuklarda Çevresel Faktörler ile Aktivite ve Katılım Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Programı Doktora Tezi.

Çelebi Şeker, N., & Aytar Sever, İ. (2019). Ofislerde Geçici Çalışma Birimi: Örnek Modül Tasarımı. E. İslamoğlu, & S. Yıldırım alp içinde, *Sosyal Bilimlerde Yeni Araştırmalar* (s. 533-542). Ankara: Berikan Yayınevi.

Çıtak, A. E. (2016). *Otizm Spektrum Bozukluğu Tanılı Çocuk ve Ergenlerin Otizm Spektrum Bozukluğu ve Mental Retardasyonu Olmayan Kız Ve Erkek Kardeşlerinin Zihin Kuramı, Sosyal İletişim, Genel Psikopatoloji Yaşam Kalitesi ve Akran İstismarı Açısından Değerlendirilmesi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Hastalıkları Anabilim Dalı Uzmanlık Tezi.

DEB. (2013, Nisan 7). *Engelliler için Evrensel Standartlar*. Aralık 17, 2020 tarihinde <http://w-d-u.org/userfiles/engelliler-icin-evrensel-standartlar-kilavuzu.pdf> adresinden alındı

Demirkan, H. (2015/3, Aralık). Mekânlarda Erişilebilirlik, Kullanılabilirlik ve Yaşanabilirlik. TMMOB Mimarlar Odası içinde, *Dosya 36-Mekânlarda Erişilebilirlik, Kullanılabilirlik ve Yaşanabilirlik* (s. 1-5). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.

DSÖ. (2011). *Dünya Engellilik Raporu*. Ankara: Dünya Sağlık Örgütü Kütüphanesi ve Yayın Kataloğu Verileri.

- Ergin, M. (2019). *Zihinsel Engelli Çocuklarda Uyarlanmış Fiziksel Eğitim Programının Temel Motor Becerilerinin Gelişimine Etkisi*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Evren, C. (2011, Mart 10). *www.engelliler.biz*. Haziran 10, 2020 tarihinde [www.engelliler.biz](https://www.engelliler.biz/forum/ayrimcilikla-mucadele-insan-toplum-siyaset-bugun-yarin/66462-saglik-raporlari-alimina-dair-icf-nedir-ozurluluk-nasil-olculur-tartisma.html): <https://www.engelliler.biz/forum/ayrimcilikla-mucadele-insan-toplum-siyaset-bugun-yarin/66462-saglik-raporlari-alimina-dair-icf-nedir-ozurluluk-nasil-olculur-tartisma.html> adresinden alındı
- Gezer, H. (2014). Hastanelerde ve Sağlık Merkezlerinde Erişilebilirlik. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 13(25), 113-133.
- Göçer, Ö., Karahan, E., & Oygür İlhan, I. (2018). Esnek Çalışma Mekânlarının Çalışan Memnuniyetine Etkisinin Akıllı Bir Ofis Binası Örneğinde İncelenmesi. *Megaron*, 39-50.
- Güçlücan , Z. (2020b, Mayıs 28). *Asperger Sendromu ve Otizm*. Temmuz 1, 2020 tarihinde <https://www.e-psikiyatri.com>: <https://www.e-psikiyatri.com/asperger-sendromu-ve-otizm> adresinden alındı
- Güçlücan, Z. (2020a, Şubat 9). *Otizm Nedir? Otizm Belirtileri Nelerdir?* Temmuz 1, 2020 tarihinde <https://www.e-psikiyatri.com>: <https://www.e-psikiyatri.com/otizm-nedir-belirtileri-ve-tedavi-yontemleri> adresinden alındı
- Güller, E. (2014). *Zihinsel Engelli Çocuğun Eğitiminde Rehabilitasyon Mekânlarındaki Rengin Etkisi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Bina Bilgisi Programı Doktora Tezi.
- Gündoğan, N. Ü. (2005). Öğrenme ve Davranışlarda Sol ve Sağ Beyin Yarım Kürelerinin Fonksiyonel Asimetrisinin Önemi Kürelerinin Fonksiyonel Asimetrisinin Önemi. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 25(3), 333-336.
- Hakverdioğlu, İ. (2006). *İleri Derecede Mental Retardasyonlu Bireylerde Malnütrisyon ve Beslenme Durumunun Değerlendirilmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Diyetetik Programı Yüksek Lisans Tezi.
- Hibbard, R., & Desch, L. (2007). Maltreatment of Children With Disabilities. *American Academy of Pediatrics*, 1018-1025.
- Higgins, I. (2015). *Spatial Strategies For Interior Design*. London: Laurence King Publishing.
- İZEV. (2020, Aralık 23). <https://www.izev.org.tr/>. Aralık 23, 2020 tarihinde <https://www.izev.org.tr/>: <https://www.izev.org.tr/down-town-event-cafe/> adresinden alındı
- Kanbaş, E. (2014a, Aralık 15). *ZİÇEV, Down Sendromlu Çocuklar*. Temmuz 7, 2020 tarihinde

<https://www.zicev.org.tr/>: <https://www.zicev.org.tr/down-sendromlu-cocuklarmakale> adresinden alındı

Kanbaş, E. (2014b, Aralık 15). *ZİÇEV, Down Sendromlu Çocukların Gelişimsel Özellikleri*.

Temmuz 7, 2020 tarihinde <https://www.zicev.org.tr/>: <https://www.zicev.org.tr/down-sendromlu-cocuklarin-gelisimsel-ozelliklerimakale-1> adresinden alındı

Kanbaş, E. (2014c, Aralık 16). *ZİÇEV, Otistik Çocuk*. Temmuz 2, 2020 tarihinde

<https://www.zicev.org.tr/>: <https://www.zicev.org.tr/881> adresinden alındı

Kanbaş, E. (2014d, Aralık 16). *ZİÇEV, Otizmle Yaşamak – Otistik Çocuklar*. Temmuz 1, 2020

tarihinde <https://www.zicev.org.tr/>: <https://www.zicev.org.tr/otizmle-yasamak-otistik-cocuklar> adresinden alındı

Kanbaş, E. (2014e, Aralık 16). *ZİÇEV, Zihinsel Engelli Çocuklar ve Özellikleri*. Mayıs 11, 2020

tarihinde <https://www.zicev.org.tr/>: <https://www.zicev.org.tr/zihinsel-engelli-cocuklar-ve-ozelliklerimakale-1> adresinden alındı

Kaplan, G., & Aksoy, V. (2019). Özel Eğitim Kurumlarının Fiziksel Koşullarının Evrensel

Tasarım İlkeleri Doğrultusunda İncelenmesi: Eskişehir Örneği. *Yaşadıkça Eğitim*, 33(2), 169-186. doi:10.33308/26674874.2019332126

Kendirlioglu, N. (2020, Temmuz 8). *Diskalkuli Nedir? Ne Değildir?* Eylül 21, 2020 tarihinde

<https://www.matematiksel.org/>: <https://www.matematiksel.org/diskalkuli-nedir-ne-degildir/> adresinden alındı

Kilmer, W., & Kilmer, R. (2014). *Designing Interiors*. Canada: John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey.

Levine, D. (2003). *Universal Design New York*. New York: IDEA Publications.

Mace, R., Hardie, G., & Place, J. (1991). *Accessible Environments: Toward Universal Design*.

New York: The Center for Universal Design North Carolina State University.

MEB. (2008, Aralık 26). *Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Zihinsel Engelli Bireyler*

Destek Eğitim Programı. Aralık 20, 2020 tarihinde <https://orgm.meb.gov.tr/>: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_09/04010347_zihinselengellibireylerde-stekeitimprogram.pdf adresinden alındı

MEB. (2016). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi- Zihinsel Yetersizlikler*. Ocak 7, 2020 tarihinde

<http://www.megep.meb.gov.tr/>:

http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Zihinsel%20Yetersizlikler.pdf adresinden alındı

Metintaş, S. (2006). Topluma Dayalı Rehabilitasyon. *Prof. Dr. Osmangazi Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD*, 15(2), 20-22.

National Disability Authority. (2020, Eylül 4). Eylül 4, 2020 tarihinde <http://universaldesign.ie/>:
<http://universaldesign.ie/What-is-Universal-Design/The-7-Principles/#p7> adresinden alındı

Null, R. (2014). *Universal Design Principles and Models*. Boca Raton: CRC Press.

Oğultürk, N. (2012). *Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin, Aile İşlevlerini Etkileyen Etmenler: Çankaya Belediyesinden Hizmet Alan Aileler Üzerine Bir Değerlendirme*. Ankara, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Otsimo. (2017, Kasım 16). *Asperger Sendromu Nedir?* Temmuz 1, 2020 tarihinde <https://otsimo.com/tr>: <https://otsimo.com/tr/asperger-sendromu-nedir-belirtileri/> adresinden alındı

Otsimo. (2018, Aralık 24). *Duyusal İşleme Bozukluğu Nedir?* Temmuz 1, 2020 tarihinde <https://otsimo.com/tr>: <https://otsimo.com/tr/duyusal-isleme-bozuklugu-nedir/> adresinden alındı

ÖEHY. (2018, Temmuz 7). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Mayıs 1, 2020 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi:
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24736&MevzuatTur=7&MevzuatTer tip=5> adresinden alındı

Özdemir, T. (2005). Tasarımda Renk Seçimini Etkileyen Kriterler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 391-402. Ocak 10, 2021 tarihinde http://www.renketkisi.com/docs/TASARIMDA_RENK_SECIMINI_ETKILEYEN_KRITERLER_TULAY_OZDEMIR_CUKUROVA_UNIVE....pdf adresinden alındı

Saranlı, U. (2014, Aralık 16). *ZİÇEV-Dada'nın Babasının Mektupları*. Temmuz 7, 2020 tarihinde <https://www.zicev.org.tr/>: <https://www.zicev.org.tr/dadanin-babasinin-mektuplarimakale-1> adresinden alındı

TDK. (2020, Nisan 1). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. Nisan 1, 2020 tarihinde Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı

TUİK. (2010). *Kayıtlı Olan Engelli Bireylerin Cinsiyet, Yerleşim Yeri, Engel Oranı, Yaş Grubu, Eğitim Durumu ve Engel Türüne Göre Dağılımı*. Nisan 30, 2020 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr>: http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1358 adresinden alındı

Ağlamış, C. E. (2016). *Serebral Palsi: Oyun Eğitiminin Fonksiyona Etkisi*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Aras, B. (2018). *Otizm Spektrum Bozukluğu ve Mental Retardasyon Tanısı Alan Çocuklarda*

Uyku Sorunları ile Davranışsal Sorunlar Arasındaki İlişki. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Atay, D. (2020, Ocak 23). *Pika sendromu nedir?* Temmuz 17, 2020 tarihinde <https://www.acibademhayat.com>: <https://www.acibademhayat.com/pika-sendromu-nedir> adresinden alındı

Atıcı, A., Aktaş, İ., Akpınar, P., & Ünlü Özkan, F. (2018, Nisan 16). The relationship between joint hypermobility and subacromial impingement syndrome and adhesive capsulitis of the shoulder. *Northern Clinics of Istanbul*, 5(3), 232-237.

Australian Government. (2013). *Accessibility Design Guide: Universal design principles for Australia's aid program.* Avustralya: Blue Star Print.

Aydın, B. (2020, Temmuz 1). *Otizm Nedir, Otizm Tanısı Nasıl Konur, Otizmin Belirtileri Nelerdir?* Temmuz 1, 2020 tarihinde Algı Özel Eğitim Merkezi: <https://www.algiozelegitim.com.tr/otizm-nedir-otizm-tanisi-nasil-konur-otizmin-belirtileri-nelerdir/> adresinden alındı

Aytıs, S. (2020, Aralık 24). Erişilebilirlik Kavramında Erişilebilir Olmak Yeterli Midir? Zihin Farklı Bireylerin Yaşama Erişebilirliği ve İZEV Örneği. (N. Çelebi Şeker, Röportaj Yapan)

Başar Şenyılmaz, P. (2017). *Otizm Spektrum Bozukluğu ve Down Sendromu Olan Bireylerde Oral Motor Beceriler ve Beslenme Problemlerinin İncelenmesi.* Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Engelli Çalışmaları Anabilim Dalı Doktora Tezi.

BCA. (2007). *Universal Design Guide.* Aralık 20, 2020 tarihinde <https://www1.bca.gov.sg/>: https://www1.bca.gov.sg/docs/default-source/universaldesign/udguide2007.pdf?sfvrsn=ae980eb6_2 adresinden alındı

BCA. (2016). *Universal Design Guide for Public Places.* Aralık 25, 2020 tarihinde <https://www1.bca.gov.sg/>: https://www1.bca.gov.sg/docs/default-source/universaldesign/udguide2016.pdf?sfvrsn=1fdac12d_2 adresinden alındı

Bolu Sert, H. (2017). *Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Müze Ziyaretinin Değerlendirilmesi: Bir Uygulama Örneği.* Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Tezi.

BSDUDH. (2013). *Barrier-Free Planning and Construction in Berlin-Public Buildings.* Aralık 19, 2020 tarihinde <https://www.stadtentwicklung.berlin.de>: https://www.stadtentwicklung.berlin.de/bauen/barrierefreies_bauen/download/designforall/apb_red_broschure_en.pdf adresinden alındı

BSDUDH. (2018). *Berlin-Design for All.* Aralık 19, 2020 tarihinde

<https://www.stadtentwicklung.berlin.de>:

https://www.stadtentwicklung.berlin.de/bauen/barrierefreies_bauen/download/konzept_bfrei/KB_nachCD_en_web.pdf adresinden alındı

BSDUDH. (tarih yok). *Barrier-Free Planning and Construction in Berlin*. Aralık 19, 2020 tarihinde <https://www.stadtentwicklung.berlin.de>:

https://www.stadtentwicklung.berlin.de/bauen/barrierefreies_bauen/download/handbuch/00_BarrierefreiesBauen_gesamt_engl.pdf adresinden alındı

Bural, B. (2020). *Zihin Engelli Öğrencilerle Çalışan Öğretmenlerin Öğretim Yöntem ve Teknikleri İle İlgili Yeterlik Düzeylerinin Geliştirilmesinde Uygulanan Eğitim Programının Etkililiği*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı Özel Eğitim Bilim Dalı Doktora Tezi.

Burcu, E. (2006). Özürlülük Kimliği ve Etiketlemenin Kişisel ve Sosyal Söylemleri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 61-83.

Burcu, E. (2011). Türkiye'deki Engelli Bireylere İlişkin Kültürel Tanımlamalar: Ankara Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 37-54.

CEUD. (2020a, Aralık 17). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 1*. Aralık 17, 2020 tarihinde External Environment and Approach: http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı

CEUD. (2020b, Aralık 17). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 2*. Aralık 17, 2020 tarihinde http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı

CEUD. (2020c, Aralık 17). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 3*. Aralık 17, 2020 tarihinde http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı

CEUD. (2020d, Aralık 17). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 4*. Aralık 17, 2020 tarihinde http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı

CEUD. (2020e, Aralık 18). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 5*. Aralık 18, 2020 tarihinde http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı

CEUD. (2020f, Aralık 18). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 6*. Aralık 18, 2020 tarihinde http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı

CEUD. (2020g, Aralık 18). *Building for Everyone: A Universal Design Approach 7*. Aralık 18,

- 2020 tarihinde http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı
- CEUD. (2020h, Aralık 19). *Building for Everyone: A Universal Design Approach* 9. Aralık 19, 2020 tarihinde http://universaldesign.ie/Built-Environment/Building-for-Everyone/Entire-Series-Books-1_10.pdf adresinden alındı
- Çağlar, S. (2009). *Uluslararası Hukuk ve Türk Hukuk Sisteminde Engellilerin Eğitim Hakkı ve Devlet Yükümlülükleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalı Doktora Tezi.
- Çakmak, N. M. (2006). *Türk Kamu Hukuku Açısında Engellilerin Hukuki Statüsü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku (İdare Hukuku) Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Çankaya, Ö. (2019). *Serebral Palsili Çocuklarda Çevresel Faktörler ile Aktivite ve Katılım Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Programı Doktora Tezi.
- Çelebi Şeker, N., & Aytar Sever, İ. (2019). Ofislerde Geçici Çalışma Birimi: Örnek Modül Tasarımı. E. İslamoğlu, & S. Yıldırımaltın içinde, *Sosyal Bilimlerde Yeni Araştırmalar* (s. 533-542). Ankara: Berikan Yayınevi.
- Çıtak, A. E. (2016). *Otizm Spektrum Bozukluğu Tanılı Çocuk ve Ergenlerin Otizm Spektrum Bozukluğu ve Mental Retardasyonu Olmayan Kız Ve Erkek Kardeşlerinin Zihin Kuramı, Sosyal İletişim, Genel Psikopatoloji Yaşam Kalitesi ve Akran İstismarı Açısından Değerlendirilmesi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Hastalıkları Anabilim Dalı Uzmanlık Tezi.
- DEB. (2013, Nisan 7). *Engelliler için Evrensel Standartlar*. Aralık 17, 2020 tarihinde <http://w-d-u.org/userfiles/engelliler-icin-evrensel-standartlar-kilavuzu.pdf> adresinden alındı
- Demirkan, H. (2015/3, Aralık). Mekânlarda Erişilebilirlik, Kullanılabilirlik ve Yaşanabilirlik. TMMOB Mimarlar Odası içinde, *Dosya 36-Mekânlarda Erişilebilirlik, Kullanılabilirlik ve Yaşanabilirlik* (s. 1-5). Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.
- DSÖ. (2011). *Dünya Engellilik Raporu*. Ankara: Dünya Sağlık Örgütü Kütüphanesi ve Yayın Kataloğu Verileri.
- Ergin, M. (2019). *Zihinsel Engelli Çocuklarda Uyarlanmış Fiziksel Eğitim Programının Temel Motor Becerilerinin Gelişimine Etkisi*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Evren, C. (2011, Mart 10). www.engelliler.biz. Haziran 10, 2020 tarihinde www.engelliler.biz: <https://www.engelliler.biz/forum/ayrimcilikla-mucadele-insan-toplum-siyaset-bugun->

yarin/66462-saglik-raporlari-alimina-dair-icf-nedir-ozurluluk-nasil-olcudur-tartisma.html adresinden alındı

Gezer, H. (2014). Hastanelerde ve Sağlık Merkezlerinde Erişilebilirlik. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 13(25), 113-133.

Göçer, Ö., Karahan, E., & Oygür İlhan, I. (2018). Esnek Çalışma Mekânlarının Çalışan Memnuniyetine Etkisinin Akıllı Bir Ofis Binası Örneğinde İncelenmesi. *Megaron*, 39-50.

Güçlücan, Z. (2020b, Mayıs 28). *Asperger Sendromu ve Otizm*. Temmuz 1, 2020 tarihinde <https://www.e-psikiyatri.com>: <https://www.e-psikiyatri.com/asperger-sendromu-ve-otizm> adresinden alındı

Güçlücan, Z. (2020a, Şubat 9). *Otizm Nedir? Otizm Belirtileri Nelerdir?* Temmuz 1, 2020 tarihinde <https://www.e-psikiyatri.com>: <https://www.e-psikiyatri.com/otizm-nedir-belirtileri-ve-tedavi-yontemleri> adresinden alındı

Güller, E. (2014). *Zihinsel Engelli Çocuğun Eğitiminde Rehabilitasyon Mekânlarındaki Rengin Etkisi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Bina Bilgisi Programı Doktora Tezi.

Gündoğan, N. Ü. (2005). Öğrenme ve Davranışlarda Sol ve Sağ Beyin Yarım Kürelerinin Fonksiyonel Asimetrisinin Önemi Kürelerinin Fonksiyonel Asimetrisinin Önemi. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 25(3), 333-336.

Hakverdioğlu, İ. (2006). *İleri Derecede Mental Retardasyonlu Bireylerde Malnütrisyon ve Beslenme Durumunun Değerlendirilmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Diyetetik Programı Yüksek Lisans Tezi.

Hibbard, R., & Desch, L. (2007). Maltreatment of Children With Disabilities. *American Academy of Pediatrics*, 1018-1025.

Higgins, I. (2015). *Spatial Strategies For Interior Design*. London: Laurence King Publishing.

İZEV. (2020, Aralık 23). <https://www.izev.org.tr/>. Aralık 23, 2020 tarihinde <https://www.izev.org.tr/>: <https://www.izev.org.tr/down-town-event-cafe/> adresinden alındı

Kanbaş, E. (2014a, Aralık 15). *ZİÇEV, Down Sendromlu Çocuklar*. Temmuz 7, 2020 tarihinde <https://www.zicev.org.tr/>: <https://www.zicev.org.tr/down-sendromlu-cocuklarmakale> adresinden alındı

Kanbaş, E. (2014b, Aralık 15). *ZİÇEV, Down Sendromlu Çocukların Gelişimsel Özellikleri*. Temmuz 7, 2020 tarihinde <https://www.zicev.org.tr/>: <https://www.zicev.org.tr/down-sendromlu-cocuklarin-gelisimsel-ozelliklerimakale-1> adresinden alındı

- Kanbaş, E. (2014c, Aralık 16). *ZİÇEV, Otistik Çocuk*. Temmuz 2, 2020 tarihinde <https://www.zicev.org.tr>: <https://www.zicev.org.tr/881> adresinden alındı
- Kanbaş, E. (2014d, Aralık 16). *ZİÇEV, Otizmle Yaşamak – Otistik Çocuklar*. Temmuz 1, 2020 tarihinde <https://www.zicev.org.tr>: <https://www.zicev.org.tr/otizmle-yaşamak-otistik-cocuklar> adresinden alındı
- Kanbaş, E. (2014e, Aralık 16). *ZİÇEV, Zihinsel Engelli Çocuklar ve Özellikleri*. Mayıs 11, 2020 tarihinde <https://www.zicev.org.tr>: <https://www.zicev.org.tr/zihinsel-engelli-cocuklar-ve-ozelliklerimakale-1> adresinden alındı
- Kaplan, G., & Aksoy, V. (2019). Özel Eğitim Kurumlarının Fiziksel Koşullarının Evrensel Tasarım İlkeleri Doğrultusunda İncelenmesi: Eskişehir Örneği. *Yaşadıkça Eğitim*, 33(2), 169-186. doi:10.33308/26674874.2019332126
- Kendirlioglu, N. (2020, Temmuz 8). *Diskalkuli Nedir? Ne Değildir?* Eylül 21, 2020 tarihinde <https://www.matematiksel.org>: <https://www.matematiksel.org/diskalkuli-nedir-ne-degildir/> adresinden alındı
- Kilmer, W., & Kilmer, R. (2014). *Designing Interiors*. Canada: John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey.
- Levine, D. (2003). *Universal Design New York*. New York: IDEA Publications.
- Mace, R., Hardie, G., & Place, J. (1991). *Accessible Environments: Toward Universal Design*. New York: The Center for Universal Design North Carolina State University.
- MEB. (2008, Aralık 26). *Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı*. Aralık 20, 2020 tarihinde <https://orgm.meb.gov.tr/>: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_09/04010347_zihinselengellibireylerde-stekeitimprogram.pdf adresinden alındı
- MEB. (2016). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi- Zihinsel Yetersizlikler*. Ocak 7, 2020 tarihinde <http://www.megep.meb.gov.tr/>: http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Zihinsel%20Yetersizlikler.pdf adresinden alındı
- Metintaş, S. (2006). Topluma Dayalı Rehabilitasyon. *Prof. Dr. Osmangazi Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD*, 15(2), 20-22.
- National Disability Authority. (2020, Eylül 4). Eylül 4, 2020 tarihinde <http://universaldesign.ie/>: <http://universaldesign.ie/What-is-Universal-Design/The-7-Principles/#p7> adresinden alındı
- Null, R. (2014). *Universal Design Principles and Models*. Boca Raton: CRC Press.
- Oğultürk, N. (2012). *Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin, Aile İşlevlerini Etkileyen*

Etmenler: Çankaya Belediyesinden Hizmet Alan Aileler Üzerine Bir Değerlendirme.
Ankara, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet
Anabilim Dalı Doktora Tezi.

- Otsimo. (2017, Kasım 16). *Asperger Sendromu Nedir?* Temmuz 1, 2020 tarihinde <https://otsimo.com/tr: https://otsimo.com/tr/asperger-sendromu-nedir-belirtileri/> adresinden alındı
- Otsimo. (2018, Aralık 24). *Duyusal İşleme Bozukluğu Nedir?* Temmuz 1, 2020 tarihinde <https://otsimo.com/tr: https://otsimo.com/tr/duyusal-isleme-bozuklugu-nedir/> adresinden alındı
- ÖEHY. (2018, Temmuz 7). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği.* Mayıs 1, 2020 tarihinde T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24736&MevzuatTur=7&MevzuatTer tip=5> adresinden alındı
- Özdemir, T. (2005). Tasarımda Renk Seçimini Etkileyen Kriterler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 391-402. Ocak 10, 2021 tarihinde http://www.renketkisi.com/docs/TASARIMDA_RENK_SECIMINI_ETKILEYEN_KRITERLER_TULAY_OZDEMIR_CUKUROVA_UNIVE....pdf adresinden alındı
- Saranlı, U. (2014, Aralık 16). *ZİÇEV-Dada'nın Babasının Mektupları.* Temmuz 7, 2020 tarihinde <https://www.zicev.org.tr/: https://www.zicev.org.tr/dadanin-babasinin-mektuplarimakale-1> adresinden alındı
- TDK. (2020, Nisan 1). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri.* Nisan 1, 2020 tarihinde Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- TUİK. (2010). *Kayıtlı Olan Engelli Bireylerin Cinsiyet, Yerleşim Yeri, Engel Oranı, Yaş Grubu, Eğitim Durumu ve Engel Türüne Göre Dağılımı.* Nisan 30, 2020 tarihinde http://www.tuik.gov.tr: http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1358 adresinden alındı
- Url- 1. (2020, Aralık 28). *Crèche D3 / Gayet-Roger Architects.* Aralık 28, 2020 tarihinde https://www.archdaily.com: https://www.archdaily.com/786498/creche-d3-gayet-roger-architects?ad_medium=gallery adresinden alındı
- Url- 2. (2013, Kasım 14). *The New Ergolding Secondary School.* Ocak 1, 2021 tarihinde https://www.archdaily.com: https://www.archdaily.com/448036/the-new-ergolding-secondary-school-behnisch-architekten-behnisch-architekten-and-architekturburo-leinhaul-neuber?ad_medium=gallery adresinden alındı
- Url- 3. (2015, Ocak 16). *Sport and Fitness Center for Disabled People.* Aralık 24, 2020

tarihinde <https://www.archdaily.com>: https://www.archdaily.com/587732/sport-and-fitness-center-for-disabled-people-baldinger-architectural-studio?ad_medium=gallery adresinden alındı

Url- 4. (2018, Eylül 26). <https://www.designboom.com>. Aralık 25, 2020 tarihinde

<https://www.designboom.com>: <https://www.designboom.com/architecture/grhound-cabb-wooden-10-26-2018/> adresinden alındı

Url- 5. (2019, Kasım 1). *Independence Library and Apartments*. Aralık 29, 2020 tarihinde

<https://www.archdaily.com>: https://www.archdaily.com/927467/independence-library-and-apartments-john-ronan-architects?ad_medium=gallery adresinden alındı

Url- 6. (2021, Ocak 2). *AUTEM™ Acoustic Ceilings*. Ocak 2, 2021 tarihinde

www.archdaily.com: https://www.archdaily.com/catalog/us/products/16378/autem-acoustic-ceilings-fabritrak?ad_source=search&ad_medium=search_result_all adresinden alındı

Url- 7. (2019, Ağustos 28). *Otizm ve İç Tasarım*. Ekim 26, 2020 tarihinde

<https://www.otizmpedia.com>: <https://www.otizmpedia.com/otizm-ve-ic-tasarim/> adresinden alındı

Url- 8. (2011, Ekim 19). *Designing for Autism: Lighting*. Aralık 25, 2020 tarihinde

www.archdaily.com: https://www.archdaily.com/177293/designing-for-autism-lighting?ad_medium=gallery adresinden alındı

Url- 9. (2021, Ocak 26). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 26, 2021 tarihinde

<https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/607845280943446882/> adresinden alındı

Url-10. (2014, Nisan 12). *House of Disable People's Organization*. Aralık 25, 2020 tarihinde

www.archdaily.com: https://www.archdaily.com/495736/house-of-disable-people-s-organization-cubo-force4?ad_medium=gallery adresinden alındı

Url-11. (2013, Kasım 11). *Conservatoire d'Aubervilliers*. Ocak 2, 2021 tarihinde

www.archdaily.com: https://www.archdaily.com/446550/conservatoire-d-aubervilliers-agence-chochon-pierre?ad_medium=gallery adresinden alındı

Url-12. (2016, Ocak 22). *Barcelos Secondary School*. Ocak 3, 2021 tarihinde

www.archdaily.com: https://www.archdaily.com/780346/barcelos-secondary-school-cerejeira-fontes-architects?ad_medium=gallery adresinden alındı

Url-13. (2020, Ekim 31). *Cuisine Sur Mesure Accessible ATous*. Ekim 31, 2020 tarihinde

<https://www.amrconcept.com>: <https://www.amrconcept.com/amr-family/projets/france/la-cuisine-plaisir-de-stephane-a-collonges-au-mont-dor-69/111>

adresinden alındı

Url-14. (2020, Ekim 31). *Cuisine Sur Mesure Accessible ATous*. Ekim 31, 2020 tarihinde <https://www.amrconcept.com>: <https://www.amrconcept.com/cuisine-sur-mesure-accessible-a-tous/cuisines> adresinden alındı

Url-15. (2018, Temmuz 3). *10 Dreamy Walk in Shower Tile Design Ideas*. Ocak 14, 2021 tarihinde <https://architypes.net>: <https://architypes.net/tile/bathroom/walk-in-shower/> adresinden alındı

Url-16. (2021, Ocak 14). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 14, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com/pin/761038037031108597/> adresinden alındı

Url-17. (2021, Ocak 14). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 14, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com/pin/263671753163005345/> adresinden alındı

Url-18. (2012, Mayıs 25). *Boston Children's Hospital*. Ocak 14, 2021 tarihinde <https://www.behance.net>: <https://www.behance.net/gallery/4011612/Boston-Childrens-Hospital> adresinden alındı

Url-19. (2015, Şubat 17). *A Clever, Fun Restaurant That Keeps the Kids in Mind*. Ocak 14, 2021 tarihinde <https://design-milk.com>: <https://design-milk.com/clever-fun-restaurant-keeps-kids-mind/> adresinden alındı

Url-20. (2021, Ocak 14). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 14, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com/pin/303218987408034022/> adresinden alındı

Url-21. (2021, Ocak 14). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 14, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com/pin/258957047304598196/> adresinden alındı

Url-22. (2021, Ocak 14). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 14, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com/pin/832954893562117044/> adresinden alındı

Url-23. (2021, Ocak 14). *Paúl Rivera Architectural Photography*. Ocak 14, 2021 tarihinde <http://www.paulriveraphotography.com>:
<http://www.paulriveraphotography.com/google/#itemId=54c02185e4b0080d2f17a40f> adresinden alındı

Url-24. (2021, Ocak 15). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 15, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com/pin/761038037031108804/> adresinden

alındı

- Url-25. (2017, Temmuz 17). *Qbini: a sorting box as an architectural play of light*. Ocak 15, 2021 tarihinde <https://www.archiproducts.com>:
https://www.archiproducts.com/en/news/qbini-a-sorting-box-as-an-architectural-play-of-light_59152 adresinden alındı
- Url-26. (2018, Mart 23). *Guest House in Kyoto*. Ocak 15, 2021 tarihinde <https://www.archdaily.com/>: https://www.archdaily.com/890432/guest-house-in-kyoto-blue-architecture-design-studio?ad_medium=gallery adresinden alındı
- Url-27. (2021, Ocak 15). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 15, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/119134352629955989/> adresinden alındı
- Url-28. (2021, Ocak 15). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 15, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/622059767278606973/> adresinden alındı
- Url-29. (2018, Mart 19). *10 Coolest Offices in the Bay Area 2018*. Ocak 15, 2021 tarihinde <https://www.bizjournals.com>: <https://www.bizjournals.com/sanfrancisco/feature/bay-area-coolest-offices-contest.html> adresinden alındı
- Url-30. (2018, Ekim 16). *The most beautiful expectation Technology office china by Zones Design Studio*. Ocak 15, 2021 tarihinde <https://www.gooood.cn>:
<https://www.gooood.cn/the-most-beautiful-expectation-technology-office-china-by-zones-design-studio.htm> adresinden alındı
- Url-31. (2021, Ocak 15). <https://tr.pinterest.com/>. Ocak 15, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com/>: <https://tr.pinterest.com/pin/761038037031462608/> adresinden alındı
- Url-32. (2017). *Khoroshevskaya Gymnazium – Khoroshkola School*. Ocak 15, 2021 tarihinde <https://educationsnapshots.com/>:
<https://educationsnapshots.com/projects/1541/khoroshevskaya-gymnazium-khoroshkola-school/> adresinden alındı
- Url-33. (2018). *International Investment Bank Offices – Paris*. Ocak 15, 2021 tarihinde <https://officesnapshots.com/>: https://officesnapshots.com/2019/03/11/international-investment-bank-offices-paris/?utm_source=Snapshots+Weekly+Newsletter&utm_campaign=cab36e7c3e-EMAIL_CAMPAIGN_2019_03_18&utm_medium=email&utm_term=0_82997c3ce9-cab36e7c3e-91137393 adresinden alındı

- Url-34. (2021, Ocak 15). <https://tr.pinterest.com/>. Ocak 15, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com/pin/761038037031442841/> adresinden alındı
- Url-35. (2016, Mart 11). *Coworking The Sun is a Comfortable Space for Work, Rest and Communication*. Ocak 16, 2021 tarihinde <http://homeworlddesign.com>: <http://homeworlddesign.com/coworking-the-sun-comfortable-space-work-rest-communication/> adresinden alındı
- Url-36. (2021, Ocak 16). *Broadway Housing Communities*. Ocak 16, 2021 tarihinde <https://www.pentagram.com>: <https://www.pentagram.com/work/broadway-housing-communities?rel=discipline&rel-id=4> adresinden alındı
- Url-37. (2016, Ekim). *Hotel in Mannheim von Blocher Partners*. Ocak 16, 2021 tarihinde <http://ait-xia-dialog.de>: <http://ait-xia-dialog.de/ait-neuigkeiten/hotel-in-mannheim-von-blocher-partners/> adresinden alındı
- Url-38. (2021, Ocak 16). *Global Professional Services Company*. Ocak 16, 2021 tarihinde <https://www.europtimum.com>: <https://www.europtimum.com/our-work/global-professional-services-company/> adresinden alındı
- Url-39. (2012, Mayıs 3). *Inside a Modern Designer Capsule Hotel: 9hours, Kyoto*. Ocak 16, 2021 tarihinde <http://japantravelmate.com>: <http://japantravelmate.com/best-of/capsule-hotel-9hours-kyoto> adresinden alındı
- Url-40. (2021, Ocak 16). https://tr.pinterest.com. Ocak 16, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com/pin/498281146263722366/> adresinden alındı
- Url-41. (2014, Şubat 7). *Hospital De Sant Joan De Déu*. Ocak 16, 2021 tarihinde <https://decopeques.com>: <https://decopeques.com/espacios-cool-para-ninos-hospital-de-sant-joan-de-deu/> adresinden alındı
- Url-42. (2015). *Verpan launches three Panton world premieres at iSaloni 2015*. Ocak 16, 2021 tarihinde <https://www.archiproducts.com>: https://www.archiproducts.com/en/news/verpan-launches-three-panton-world-premieres-at-isaloni-2015_44901 adresinden alındı
- Url-43. (2021, Ocak 16). https://tr.pinterest.com. Ocak 16, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com/pin/761038037031462778/> adresinden alındı
- Url-44. (2015, Ekim 26). *What it's REALLY like to work at Google's Sydney headquarters*. Ocak 16, 2021 tarihinde <https://www.dailymail.co.uk/>:

<https://www.dailymail.co.uk/news/article-3289292/Rock-climbing-breaks-napping-pods-course-pool-tables-inside-look-Google-s-Sydney-headquarters-reveals-life-REALLY-like-working-internet-giant-ll-jealous.html> adresinden alındı

Url-45. (2012). *Genazzano FCJ College Early Learning Centre*. Ocak 16, 2021 tarihinde <https://www.h2oarchitects.com.au>:

<https://www.h2oarchitects.com.au/project/genazzano-fcj-college-early-learning-centre/> adresinden alındı

Url-46. (2021, Ocak 17). *Acoustic Baffles - New Dimensions Solid Core*. Ocak 17, 2021 tarihinde <https://www.archdaily.com/>:

<https://www.archdaily.com/catalog/us/products/19417/acoustic-baffles-new-dimensions-solid-core-conwed/211848> adresinden alındı

Url-47. (2021, Ocak 16). *Zintra Acoustic Baffles*. Ocak 16, 2021 tarihinde

<https://www.tektura.com>: <https://www.tektura.com/acoustic-solutions/zintra-acoustic-baffles> adresinden alındı

Url-48. (2021, Ocak 16). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 16, 2021 tarihinde

<https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/761038037031462574/> adresinden alındı

Url-49. (2021, Ocak 16). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 16, 2021 tarihinde

<https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/776237685746171523/> adresinden alındı

Url-50. (2021, Ocak 16). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 16, 2021 tarihinde

<https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/761038037032063889/> adresinden alındı

Url-51. (2021, Ocak 16). *İndüksiyon Döngü Sistemleri Nedir?* Ocak 16, 2021 tarihinde

<https://www.3mkshop.com>:

<https://www.3mkshop.com/index.php?route=pavblog/blog&id=12> adresinden alındı

Url-52. (2021, Ocak 16). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 16, 2021 tarihinde

<https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/761038037031463188/> adresinden alındı

Url-53. (2019, Haziran 8). *Schools that Innovate / AUÁ arquitetos*. Ocak 16, 2021 tarihinde

<https://www.archdaily.com/>: https://www.archdaily.com/917662/architecture-and-education-15-schools-designed-by-brazilian-architects?ad_medium=gallery adresinden alındı

Url-54. (2017, Haziran 2). *Gerflor joins the debate on the future of healthcare*. Ocak 16, 2021

tarihinde <https://specificationonline.co.uk>:

<https://specificationonline.co.uk/sections/health/articles/2017-06-02/gerflor/gerflor-joins-the-debate-on-the-future-of-healthcare> adresinden alındı

Url-55. (2021, Ocak 17). <https://tr.pinterest.com>. <https://tr.pinterest.com>:

<https://tr.pinterest.com/pin/263671753163005345/> adresinden alındı

Url-56. (2021, Ocak 17). *Underhub Coworking Offices – Kiev*. Ocak 17, 2021 tarihinde

<https://officesnapshots.com/>: [https://officesnapshots.com/2016/06/24/underhub-](https://officesnapshots.com/2016/06/24/underhub-coworking-offices-)

[kiev/?utm_source=Office+Snapshots+Weekly+Newsletter&utm_campaign=b461085728-Newsletter_6_27_166_23_2016&utm_medium=email&utm_term=0_82997c3ce9-b461085728-73154913](https://officesnapshots.com/2016/06/24/underhub-coworking-offices-kiev/?utm_source=Office+Snapshots+Weekly+Newsletter&utm_campaign=b461085728-Newsletter_6_27_166_23_2016&utm_medium=email&utm_term=0_82997c3ce9-b461085728-73154913) adresinden alındı

Url-57. (2018, Mayıs 28). *The Commons Restoran ve Bar*. Ocak 17, 2021 tarihinde

<https://www.arkitera.com>: <https://www.arkitera.com/proje/the-commons-restoran-ve-bar/> adresinden alındı

Url-58. (2020, Temmuz 23). *Hyperlane Linear Sky Park / ASPECT Studios*. Ocak 17, 2021

tarihinde <https://www.archdaily.com>: [https://www.archdaily.com/944000/hyperlane-](https://www.archdaily.com/944000/hyperlane-aspect-studios?ad_medium=gallery)

Url-59. (2015). *Mercado Libre Offices – Alem*. Ocak 17, 2021 tarihinde

<https://officesnapshots.com>: [https://officesnapshots.com/2017/07/26/mercado-libre-](https://officesnapshots.com/2017/07/26/mercado-libre-offices-alem/)

Url-60. (2021, Ocak 17). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 17, 2021 tarihinde

<https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/478085316693096191/> adresinden alındı

Url-61. (2014, Aralık 4). *Kollaskolan School / Kjellgren Kaminsky Architecture*. Ocak 17, 2021

tarihinde <https://www.archdaily.com/>: [https://www.archdaily.com/572189/kollaskolan-](https://www.archdaily.com/572189/kollaskolan-school-kjellgren-kaminsky-architecture?ad_medium=gallery)

Url-62. (2021, Ocak 17). *Sinks - Advocate AV Series | Bradley Corporation USA*. Ocak 17,

2021 tarihinde <https://www.archdaily.com/>:

[https://www.archdaily.com/catalog/us/products/10240/advocate-av-series-lavatory-](https://www.archdaily.com/catalog/us/products/10240/advocate-av-series-lavatory-system-bradley-corporation-usa)

Url-63. (2017, Aralık 6). *The Experience of the Architectural space*. Ocak 18, 2021 tarihinde

<https://www.archilovers.com>: [https://www.archilovers.com/stories/26277/the-](https://www.archilovers.com/stories/26277/the-experience-of-the-architectural-space.html)

Url-64. (2020, Kasım 1). *Fräsch Debuts CUBISM Collection of Acoustic Solutions*. Ocak 18,

2021 tarihinde <https://www.interiordesign.net/>:

<https://www.interiordesign.net/projects/18568-frasch-debuts-cubism-collection-of-acoustic-solutions/> adresinden alındı

Url-65. (2021, Ocak 18). *ADDENDA Acoustic baffles*. Ocak 18, 2021 tarihinde

<https://www.archiproducts.com/>:

https://www.archiproducts.com/en/products/manade/fabric-acoustic-baffles-addenda-acoustic-baffles_263936 adresinden alındı

Url-66. (2021, Ocak 18). *Fabricks Partition*. Ocak 18, 2021 tarihinde Urban Office:

<https://www.urban-office.com/office/office-screens/fabricks-acoustic-bricks.html> adresinden alındı

Url-67. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde

<https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/170573904620906045/> adresinden alındı

Url-68. (2019, Ağustos 23). *Quadrangle Designs Inspired Interiors For Ocad U Co Toronto*.

Ocak 18, 2021 tarihinde <http://www.designcurial.com/>:

<http://www.designcurial.com/news/quadrangle-ocad-u-co-toronto-7369717> adresinden alındı

Url-69. (2021, Ocak 18). *Ladies Fitness Center Interior Design*. Ocak 18, 2021 tarihinde

<https://www.archilovers.com/>: <https://www.archilovers.com/projects/252178/ladies-fitness-center-interior-design.html> adresinden alındı

Url-70. (2017, Ağustos 30). *10 Wayfinding Signage Examples To Inspire You*. Ocak 18, 2021

tarihinde <https://blog.tph.ca>: <https://blog.tph.ca/2017/08/30/10-wayfinding-signage-examples-inspire/> adresinden alındı

Url-71. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde

<https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/767863805188024568/> adresinden alındı

Url-72. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde

<https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/632966922610314771/> adresinden alındı

Url-73. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde

<https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/684054630887128872/> adresinden alındı

Url-74. (2019, Mart 21). *Studio Malmö / SHL*. Ocak 18, 2021 tarihinde

<https://www.archdaily.com>: <https://www.archdaily.com/913451/studio-malmo->

shl?ad_medium=gallery adresinden alındı

Url-75. (2016, Haziran 16). *5+design redesigns LA's 1960s Del Amo Fashion Center*. Ocak 18, 2021 tarihinde <https://aasarchitecture.com>: <https://aasarchitecture.com/2016/06/5design-redesigns-las-1960s-del-amo-fashion-center.html/> adresinden alındı

Url-76. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/607704543451077032/> adresinden alındı

Url-77. (2018, Temmuz 17). *Wolcott Creates a Greenhouse Vibe for Los Angeles Florist Bouqs*. Ocak 18, 2021 tarihinde <https://www.interiordesign.net>: <https://www.interiordesign.net/projects/15156-wolcott-creates-a-greenhouse-vibe-for-los-angeles-florist-bouqs/> adresinden alındı

Url-78. (2012). *American-Sino Hospital, Audong Clinic*. Ocak 18, 2021 tarihinde <https://architizer.com>: <https://architizer.com/projects/american-sino-hospital-audong-clinic/> adresinden alındı

Url-79. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com/>. Ocak 18, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com/>: <https://tr.pinterest.com/pin/761038037031472418/> adresinden alındı

Url-80. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/761038037031471491/> adresinden alındı

Url-81. (2018). *Chilean Construction Chamber Offices – Santiago*. Ocak 18, 2021 tarihinde <https://officesnapshots.com>: <https://officesnapshots.com/2018/08/03/chilean-construction-chamber-offices-santiago/> adresinden alındı

Url-82. (2021, Ocak 18). *Auditorium Wall Linings*. Ocak 18, 2021 tarihinde <https://sculptform.com>: <https://sculptform.com/project/west-gippsland-arts-centre/> adresinden alındı

Url-83. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/ARO8nWaSj17dqFJIFpeVph7deCnIJctCu78gc2RUcSrpjS1TPTEvc4/> adresinden alındı

Url-84. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde <https://tr.pinterest.com>: <https://tr.pinterest.com/pin/761038037031471495/> adresinden alındı

Url-85. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde

[https://tr.pinterest.com: https://tr.pinterest.com/pin/761038037031471680/](https://tr.pinterest.com/https://tr.pinterest.com/pin/761038037031471680/) adresinden alındı

Url-86. (2011, Haziran 24). *Chettinad Health City Auditorium / Morphogenesis*. Ocak 18, 2021 tarihinde [https://www.archdaily.com: https://www.archdaily.com/144417/chettinad-health-city-auditorium-morphogenesis](https://www.archdaily.com/https://www.archdaily.com/144417/chettinad-health-city-auditorium-morphogenesis) adresinden alındı

Url-87. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com/>. Ocak 18, 2021 tarihinde [https://tr.pinterest.com/: https://tr.pinterest.com/pin/761038037031472115/](https://tr.pinterest.com/https://tr.pinterest.com/pin/761038037031472115/) adresinden alındı

Url-88. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 2021, 2021 tarihinde [https://tr.pinterest.com: https://tr.pinterest.com/pin/761038037031472066/](https://tr.pinterest.com/https://tr.pinterest.com/pin/761038037031472066/) adresinden alındı

Url-89. (2018). *The Letovo International School*. Ocak 18, 2021 tarihinde [https://educationsnapshots.com: https://educationsnapshots.com/projects/3882/the-letovo-international-school/](https://educationsnapshots.com/https://educationsnapshots.com/projects/3882/the-letovo-international-school/) adresinden alındı

Url-90. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde [https://tr.pinterest.com: https://tr.pinterest.com/pin/761038037031486514/](https://tr.pinterest.com/https://tr.pinterest.com/pin/761038037031486514/) adresinden alındı

Url-91. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde [https://tr.pinterest.com: https://tr.pinterest.com/pin/761038037031486511/](https://tr.pinterest.com/https://tr.pinterest.com/pin/761038037031486511/) adresinden alındı

Url-92. (2014, Aralık 3). *M – Auditorium / Planet 3 Studios Architecture*. Ocak 18, 2021 tarihinde [https://www.archdaily.com: https://www.archdaily.com/572832/m-nil-auditorium-planet-3-studios-architecture?ad_medium=gallery](https://www.archdaily.com/https://www.archdaily.com/572832/m-nil-auditorium-planet-3-studios-architecture?ad_medium=gallery) adresinden alındı

Url-93. (2015, Ocak 28). *Cinepax Lahore cinema by Architects Inc., Lahore – Pakistan*. Ocak 18, 2021 tarihinde [https://retaildesignblog.net: https://retaildesignblog.net/2015/01/28/cinepax-lahore-cinema-by-architects-inc-lahore-pakistan/](https://retaildesignblog.net/https://retaildesignblog.net/2015/01/28/cinepax-lahore-cinema-by-architects-inc-lahore-pakistan/) adresinden alındı

Url-94. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde [https://tr.pinterest.com: https://tr.pinterest.com/pin/361343570109104622/](https://tr.pinterest.com/https://tr.pinterest.com/pin/361343570109104622/) adresinden alındı

Url-95. (2018, Mayıs 8). *An introduction to wayfinding*. Ocak 18, 2021 tarihinde [https://www.creativebloq.com: https://www.creativebloq.com/inspiration/an-introduction-to-wayfinding](https://www.creativebloq.com/https://www.creativebloq.com/inspiration/an-introduction-to-wayfinding) adresinden alındı

Url-96. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde

[https://tr.pinterest.com: https://tr.pinterest.com/pin/474777985700669395/](https://tr.pinterest.com:https://tr.pinterest.com/pin/474777985700669395/) adresinden alındı

Url-97. (2020, Ocak 3). *“Please Be Seated” Responds To The Changing Rhythm Of The Community*. Ocak 18, 2021 tarihinde <https://thearchitectsdiary.com/>:
<https://thearchitectsdiary.com/please-be-seated-responds-to-the-changing-rhythm-of-the-community/> adresinden alındı

Url-98. (2021, Ocak 18). <https://tr.pinterest.com>. Ocak 18, 2021 tarihinde [https://tr.pinterest.com: https://tr.pinterest.com/pin/761038037031696909/](https://tr.pinterest.com:https://tr.pinterest.com/pin/761038037031696909/) adresinden alındı

Ünver, H., & Yamaçlı, R. (2014). Ulaşılabilirlik Kültürü. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 215-226.

Voordt, T., & Wegen, H. (2005). *Architecture In Use: An Introduction to the Programming, Design and Evaluation of Buildings*. Oxford: Elsevier-Architectural Press.

WHO. (1980). *International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.

Wikipedia. (2018, Eylül 10). *Stereotipi*. Temmuz 21, 2020 tarihinde [https://tr.wikipedia.org/](https://tr.wikipedia.org/https://tr.wikipedia.org/wiki/Stereotipi):
<https://tr.wikipedia.org/wiki/Stereotipi> adresinden alındı

Wikipedia. (2020a, Aralık 6). *Uyku Apnesi*. Ocak 9, 2021 tarihinde [https://tr.wikipedia.org/](https://tr.wikipedia.org/https://tr.wikipedia.org/wiki/Uyku_apnesi):
https://tr.wikipedia.org/wiki/Uyku_apnesi adresinden alındı

Wikipedia. (2020b, Ekim 9). *Braille alfabesi*. Ekim 11, 2020 tarihinde [https://tr.wikipedia.org/](https://tr.wikipedia.org/https://tr.wikipedia.org/wiki/Braille_alfabesi):
https://tr.wikipedia.org/wiki/Braille_alfabesi adresinden alındı

Wikipedia. (2021, Ocak 1). *Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri*. Ocak 9, 2021 tarihinde [https://tr.wikipedia.org/](https://tr.wikipedia.org/https://tr.wikipedia.org/wiki/Hastal%C4%B1k_Kontrol_ve_Korunma_Merkezleri):
https://tr.wikipedia.org/wiki/Hastal%C4%B1k_Kontrol_ve_Korunma_Merkezleri adresinden alındı

Wolfgang, F., & Korydon, H. (2011). *Universal Design Handbook*. Amerika: The McGraw-Hill Companies.

Woodward , S. (2017, Şubat 6). *Universal design 101*. Eylül 4, 2020 tarihinde [https://www.rickhansen.com/](https://www.rickhansen.com/https://www.rickhansen.com/news-stories/blog/universal-design-101): <https://www.rickhansen.com/news-stories/blog/universal-design-101> adresinden alındı

Yardımcı, S. (2015). Sakatlığın Tarihsel İnşası. K. Çayır, M. Soran, & M. Ergün içinde, *Engellilik ve Ayrımcılık: Eğitimciler için Temel Metinler ve Örnek Dersler*, (s. 7-17). İstanbul: Karekök Akademi.

Yavuz, N. (2019). *Engelli Hakları ve Engellilerin Kente Erişebilirliğinin Kentli Hakları*

Perspektifinden Değerlendirilmesi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yerel Yönetimler Anabilim Dalı Küresel Şehirler ve İstanbul Araştırmaları Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Yıldız, M. (2015). *Lise Öğrencilerinin Akran Öğretimi Alarak, Zihinsel Engelli Öğrencilerle Yaptıkları Etkinliklerin, Engelli Bireylerin Eğitilmesine İlişkin Tutumlarına ve Zihinsel Engelli Öğrencilerin Yaşam Kalitelerine Etkisinin İncelenmesi.* İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı Zihin Engelliler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

ZİÇEV. (2020, Haziran 02). *ZİÇEV, Zihinsel Engel Türleri.* 2020 tarihinde <https://www.zicev.org.tr>: <https://www.zicev.org.tr/zihinsel-engel-turleri> adresinden alındı